НАШРИЯИ
СУДИ ОЛИИ ҶУМҲУРИИ
ТОҶИКИСТОН

№ 4, октябр – декабр 2022

Душанбе-2022

german cooperation
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Исполнитель:
giz Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Нашрияи мазкур бо дастгирии Барномаи «Мусоидат ба давлатдории ҳуқуқӣ дар кишварҳои Осиёи Марказӣ»-и GIZ (Ҷамъияти олмонӣ оид ба ҳамкории байналмилалӣ) нашр шудааст.

Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH (Ҷамъияти олмонӣ оид ба ҳамкории байналмилалӣ) барномаи мазкурро бо супориши Вазорати федералии ҳамкорӣ ва рушди Олмон (BMZ) иҷро менамояд.

Хулосаҳо, ақидаҳо ва шарҳу тафсирҳо дар нашрияи мазкур зикргардида мавқеи муаллифон буда, бе ягон шарт мавқеи GIZ ё BMZ-ро инъикос наменамоянд.

Барои ройгон (бепул) паҳн намудан пешбинӣ шудааст.

* * *

Данное издание было опубликовано при поддержки Программы GIZ «Содействие правовой государственности в странах Центральной Азии».

Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit(GIZ) GmbH (Германское общество по международному сотрудничеству) осуществляет эту программу по заказу Федерального министерства экономического сотрудничества и развития Германии (BMZ).

Приводимые в настоящем издании данные, заключения, мнения и интерпретации являются позицией авторов и никак не могут рассматриваться как отражающие позицию GIZ или BMZ.

Предназначено для бесплатного распространения.

Сармуҳаррир – Шермуҳаммад Шоҳиён – Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Ҳайати таҳририя:

Лутфуллозода Ш.– муовини якуми Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Исҳоқӣ А.Н. – муовини Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Раҳмонзода С.С. – муовини Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон – раиси коллегияи ҳарбӣ

Ализода Ш.Ш. – раиси коллегияи судӣ оид ба парвандаҳои граждании Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Ҳаким Р.А. – раиси коллегияи судӣ оид ба парвандаҳои оилавии Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Азиззода З.Н. – раиси коллегияи судӣ оид ба парвандаҳои ҷиноятии Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Тағозода А.С. – раиси коллегияи судӣ оид ба парвандаҳои ҳуқуқвайронкунии маъмурии Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Ҳакимзода С.А. – котиби Пленум, судяи Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Пӯлодӣ М.К. – судяи Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон

МУНДАРИЧА

Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон «Дар бораи самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии ҷумҳурӣ»...5

Қарорҳои Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон...42

Ҷамъбасти
таҷрибаи судӣ оид ба баррасии парвандаҳо вобаста ба муқаррар кардани ҷои зисти кӯдак ва муошират бо кӯдак...69

Додозода А.М.
Нақши Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар таҳкиму рушди ҳокимияти судӣ..93

Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон «Дар бораи самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии ҷумҳурӣ»

23 декабри соли 2022 шаҳри Душанбе

Муҳтарам аъзои Маҷлиси миллӣ ва вакилони Маҷлиси намояндагон!

Ҳамватанони азиз!

Соли 2022 барои Тоҷикистони мо, дар маҷмӯъ, соли бобарор буд.

Ба шарофати заҳмати содиқонаи мардуми кишвар раванди созандагиву ободкорӣ бомаром идома ёфта, нақшаву барномаҳои пешбинигардида ҷиҳати таъмин намудани рушди устувори иқтисоди миллӣ ва баланд бардоштани сатҳу сифати зиндагии сокинони мамлакат ҳадафмандона амалӣ карда шуданд.

Чунонки ба ҳама маълум аст, солҳои охир вазъи сиёсиву иқтисодии ҷаҳон хеле мураккаб гардида, ҳоло инсоният дар давраи ниҳоят ҳассос ва душвортарини таърихи қариб сад соли охири худ қарор дорад.

Аз ҷумла, дар панҷ соли охир таъсири манфии бархӯрдҳои геосиёсӣ, низоъҳои тиҷоратӣ, паҳншавии бемориҳои сироятӣ, инчунин, пайомадҳои тағйирёбии иқлим ба иқтисоди кишварҳои ҷаҳон шиддат ёфта, яроқнокшавии бошитоб ва оғози марҳалаи «ҷанги сард» боиси халалдор шудани низоми муносибатҳои иқтисодиву тиҷоратии байни давлатҳо ва ба вуқӯъ омадани буҳрони ҷаҳонии иқтисодӣ гардид.

Бахусус, соли 2022 таҳримҳои иқтисодиву тиҷоратӣ вусъат гирифта, занҷираҳои мавҷудаи таъминоти молу маҳсулот канда шуданд, истеҳсоли маҳсулот коҳиш ёфт ва

нархҳо, махсусан, нархи маводи ғизоӣ ба таври бесобиқа боло рафтанд.

Сарфи назар аз таҳаввулоти дар иқтисоди ҷаҳон идомадошта ва таъсири манфии омилҳои берунӣ ба иқтисоди миллии мо, дар натиҷаи татбиқи самараноки ислоҳоти иқтисодӣ, амалӣ намудани стратегияву барномаҳо ва тадбирҳои зиддибуҳронӣ дар панҷ соли охир рушди иқтисодиёти Тоҷикистон ҳамасола ба ҳисоби миёна дар сатҳи 7,3 фоиз таъмин гардида, маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ аз 71 миллиард ба 115 миллиард сомонӣ расид ва ба ҳар сари аҳолӣ 1,5 баробар афзоиш ёфт.

Аз ҷумла соли 2022 корҳо ҷиҳати устувор нигоҳ доштани нишондиҳандаҳои макроиқтисодӣ, коҳиш додани таъсири хавфҳои эҳтимолӣ ба иқтисоди миллӣ, фаъолияти босуботи низоми бонкӣ, афзоиши истеҳсоли маҳсулоти саноативу кишоварзӣ, беҳтар гардонидани фазои сармоягузорӣ ва дастгирии соҳибкорӣ тақвият пайдо карда, рушди иқтисоди миллӣ дар сатҳи 8 фоиз таъмин карда шуд.

Дар панҷ соли охир сатҳи некуаҳволии мардум тадриҷан баланд шуда, даромади пулии аҳолӣ аз 41,1 миллиард сомонии соли 2018 ба 87 миллиард сомонӣ дар соли 2022 расонида шуд, яъне 2,1 баробар зиёд гардид.

Музди миёнаи меҳнат дар кишвар якуним баробар ва андозаи нафақаи ниҳоӣ 1,3 баробар афзоиш ёфт.

Дар натиҷа сатҳи камбизоатӣ аз 27,4 фоизи соли 2018 то 22,5 фоиз дар соли 2022 коҳиш дода шуд.

Дар ин давра беш аз 900 ҳазор, аз ҷумла дар соли 2022-юм 190 ҳазор ҷойи кории нав таъсис дода шуд, ки ба беҳтар гардидани вазъи шуғли аҳолӣ дар кишвар мусоидат намуд.

Ҳаҷми умумии хароҷоти буҷети давлатӣ ба соҳаҳои иҷтимоӣ аз 9,1 миллиард сомонии соли 2018 то 14,7 миллиард сомонӣ дар соли 2022 ё 62 фоиз зиёд гардид.

Дар панҷ соли охир танҳо барои рушди соҳаҳои маориф ва тандурустӣ 36 миллиард сомонӣ равона гардида, ҳиссаи маблағгузории соҳаҳои иҷтимоӣ дар ҳаҷми умумии хароҷоти буҷети давлатӣ 44 фоизро ташкил кард.

Дар давраи зикршуда аз ҳисоби ҳамаи сарчашмаҳои маблағгузорӣ 842 бинои муассисаи таълимӣ барои 382 ҳазор хонанда, аз ҷумла дар соли 2022-юм 190 бинои таълимӣ барои 87 ҳазор хонанда сохта, ба истифода дода шудааст.

Ҳамзамон бо ин, ба маълумоти вакилони муҳтарам ва ҳамватанони азиз расонида мешавад, ки дар 31 соли истиқлоли давлатӣ 3430 муассисаи нави таълимӣ барои қариб якуним миллион хонанда сохта, ба истифода дода шуд.

Ҳол он ки дар 70 соли замони гузашта ҳамагӣ 3229 муассисаи таълимӣ бунёд гардида буд.

Бо вуҷуди ин, корҳои то имрӯз дар ин самт амалигардида ҳоло ҳам басанда нестанд.

Имрӯз дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии кишвар 2 миллиону 300 ҳазор нафар хонандагон ба таҳсил фаро гирифта шудаанд.

Соли 1991 ин нишондиҳанда ҳамагӣ 1 миллиону 325 ҳазор нафарро ташкил медод.

Инчунин, агар то соли 1991, яъне дар 70 соли замони гузашта дар мамлакат ҳамагӣ 2862 муассисаву иншооти тандурустӣ бо 52 ҳазору 800 нафар корманд фаъолият дошта бошад, пас дар даврони соҳибистиқлолӣ, хусусан, дар 25 соли охир 2827 муассисаву иншооти тандурустӣ сохта, ба истифода дода шудааст.

Ҳоло шумораи муассисаҳои тандурустии мамлакат нисбат ба соли 1991 қариб ду баробар зиёд гардида, ба 5116 ва кормандони онҳо ба 79 ҳазор расидааст.

Ҳамчунин, дар панҷ соли охир аз ҳисоби ҳамаи манбаъҳои маблағгузории буҷети давлатӣ барои дастгирии табақаҳои осебпазири аҳолӣ тавассути пардохти нафақа, кумакпулӣ ва ҷубронпулиҳо, нигоҳдории муассисаҳои ҳифзи иҷтимоӣ ва уҳдадориҳои дигар зиёда аз 19 миллиард сомонӣ, аз ҷумла танҳо дар соли 2022-юм 4,3 миллиард сомонӣ равона карда шуд.

Дар баробари ин, то охири соли 2022 ба 475 ҳазор шаҳрванди эҳтиёҷманди кишвар, аз ҷумла кӯдакони ятим ва бесаробон, маъюбон, оилаҳои камбизоат ва гирандагони нафақаи иҷтимоӣ кумаки молиявии яквақта дар ҳаҷми 600 сомонӣ иловатан пардохт карда мешавад ва ба ин мақсад 285 миллион сомонӣ равона мегардад.

Тавре ки борҳо зикр намудам, ҳадафи олии давлат ва Ҳукумати мамлакат мунтазам баланд бардоштани сатҳу сифати зиндагии мардуми азизамон мебошад.

Дар робита ба ин, Ҳукумати мамлакатро зарур аст, ки пешрафти устувори минбаъдаи иҷтимоиву иқтисодии кишварро нигоҳ дошта, соли 2023 суръати рушди иқтисодиро дар сатҳи на кам аз 8 фоиз таъмин намояд.

Дар ин замина, соли 2023 даромади умумии пулии аҳолӣ 15 фоиз афзоиш ёфта, ба 100 миллиард сомонӣ баробар мегардад.

Бо ин мақсад, такроран таъкид менамоям, ки бояд таваҷҷуҳи асосӣ ба рушди босуботи соҳаҳои иқтисоди миллӣ, пешгирӣ кардани таъсири хавфҳои эҳтимолӣ ба он, истифодаи самараноки иқтидорҳои мавҷуда, ташкили корхонаҳои истеҳсолӣ, таъсиси ҷойҳои кории нав, баланд бардоштани рақобатнокии маҳсулоти ватанӣ, тақвияти содирот, ташаккули «иқтисоди сабз», суръат бахшидан ба

раванди рақамикунонии бахшҳои иқтисодиёт, инкишофи неруи инсонӣ ва беҳтар намудани сифати хизматрасониҳои иҷтимоӣ равона карда шавад.

Вазорати рушди иқтисод ва савдо якҷо бо дигар вазорату идораҳо ва мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ бо мақсади татбиқи ҳадафу афзалиятҳои рушд бояд раванди банақшагирии стратегиро дар ҳамаи сатҳҳои идоракунии давлатӣ пурра ҷорӣ карда, барои иҷрои нишондиҳандаҳои дар ҳуҷҷатҳои барномавӣ пешбинишуда тадбирҳои зарурӣро роҳандозӣ намояд.

Барои нигоҳ доштани рушди босуботи иқтисодӣ, таъмин намудани устувории молияи давлат, афзоиши даромад ва баланд бардоштани самаранокии буҷет заминаи зарурии қонунгузорӣ фароҳам оварда шуда, корҳо дар самти мукаммал гардонидани низоми миллии молия ва андоз идома доранд.

Дар натиҷаи тадбирҳои амалишуда ҳаҷми буҷети давлатӣ ҳамасола афзоиш ёфта, дар соли 2022 қисми даромади он ба 33 миллиард сомонӣ баробар гардид, ки нисбат ба соли 2018-ум 38 фоиз зиёд мебошад.

Вазорати молияро зарур аст, ки тибқи принсипҳои банақшагирии стратегӣ ва низоми байналмилалии баҳисобгирии молиявӣ минбаъд низ доир ба масъалаҳои интизоми молиявӣ, тақсимоти самараноки захираҳо, шаффофияту тобеият ва таҳияи босифати буҷети давлатӣ, инчунин, рақамикунонии соҳа чораҳои амалӣ андешад.

Кумитаи андоз вазифадор карда мешавад, ки якҷо бо мақомоти марбута ҷиҳати беҳтар гардонидани хизматрасониҳои давлатӣ дар шакли электронӣ, мукаммалсозии маъмурикунонии андоз ва дар ин замина бартараф намудани таъсири омили инсонӣ ба раванди андозсупорӣ, инчунин, истифодаи ҳатмии дастгоҳи назоративу хазинавии дар реҷаи вақти воқеӣ амалкунанда

ва низоми хазинаҳои маҷозӣ ҳангоми анҷом додани ҳисоббаробаркуниҳои пулӣ бо аҳолӣ тадбирҳои иловагиро амалӣ гардонад.

Дар самти сиёсати пулию қарзӣ нигоҳ доштани устувории қурби пули миллӣ, баланд бардоштани қобилияти пардохти низоми бонкӣ, дар сатҳи пешбинишуда нигоҳ доштани таваррум, инчунин, таъмин намудани фаъолияти самараноки низоми пардохтҳо аз ҷумлаи вазифаҳои муҳим боқӣ мемонанд.

Дар соли 2022 қурби пули миллӣ муътадил нигоҳ дошта шуда, сатҳи таваррум 4,2 фоизро ташкил намуд.

Вале хавфҳои эҳтимолӣ водор месозанд, ки дар ин ҷода тадбирҳои таъхирнопазир андешида шаванд.

Дар охири соли 2022 бақияи умумии пасандозҳои аҳолӣ ва шахсони ҳуқуқӣ дар бонкҳои кишвар 13 миллиард сомониро ташкил дод.

Ҳарчанд ки нишондиҳандаи мазкур нисбат ба соли 2021-ум қариб 28 фоиз зиёд мебошад, вале ҳанӯз ба талабот дар самти рушди фаъолияти низоми бонкӣ ҷавобгӯ нест.

Ҳаҷми қарзҳои дар соли 2022 аз ҷониби низоми бонкии кишвар ба аҳолӣ ва соҳибкорон додашуда 14,1 миллиард сомониро ташкил кард, ки дар муқоиса бо соли 2018-ум 85 фоиз зиёд мебошад.

Ҳамчунин, дар панҷ соли охир шумораи қарзгирандагон аз 564 ҳазори соли 2018 то ба 2 миллиону 336 ҳазор дар соли 2022 расида, 4,1 баробар афзоиш ёфтааст, ки фаъолнокии иқтисодии аҳолӣ ва соҳибкоронро нишон медиҳад.

Дар ин давра ҳаҷми умумии қарзҳои додашуда 55 миллиард сомониро ташкил кард, ки 36 фоизи он ба соҳибкории истеҳсолӣ рост меояд.

Лекин ин нишондиҳандаҳо барои расидан ба ҳадафҳои стратегии мо, аз ҷумла саноатикунонии босуръат ҳоло ҳам нокифоя мебошанд.

Таъкид менамоям, ки масъалаи таъмини саривақтии талаботи иқтисодиёт ба маблағгузорӣ, хусусан, қарздиҳӣ бояд ҳамеша дар меҳвари фаъолияти низоми молия ва бонкҳои кишвар қарор дода шавад.

Зеро ҳар қадар, ки аз ҷониби бонкҳо ва ташкилотҳои қарзӣ ба аҳолӣ ва субъектҳои хоҷагидор қарзҳои дастрас зиёд пешниҳод карда шаванд, суръати рушди соҳаҳои иқтисодиву иҷтимоӣ ва сатҳи зиндагии аҳолӣ ҳамон қадар баланд мегардад.

Аз ин рӯ, Бонки миллӣ якҷо бо Вазорати молия, «Амонатбонк» ва «Саноатсодиротбонк» вазифадор карда мешаванд, ки ҷиҳати ҳавасмандгардонии пасандозгузорон ва паст намудани фоизи қарзҳои ба соҳаҳои мухталифи иқтисодиёт, махсусан, ба соҳибкории истеҳсолӣ пешниҳодшаванда, инчунин, бо фоизи дастрас афзоиш додани пешниҳоди қарзҳои ипотекӣ чораҷӯӣ намоянд.

Бо мақсади мусоидат ба рушди бахши молиявӣ зарур аст, ки аз 1-уми июли соли 2023 пардохти ҳамаи андозҳо ва боҷҳои давлатӣ барои додани иҷозат ва иҷозатномаҳо, ҷаримаҳо, маблағи суғуртаи ҳатмии давлатӣ, хизматрасониҳои коммуналӣ ва дигар намудҳои хизматрасонии давлатӣ пурра ба таври ғайринақдӣ ба роҳ монда шавад.

Вобаста ба ин, аз ҷониби Вазорати молия ва Бонки миллӣ ҷиҳати таъсис додани махзани ягонаи маълумот доир ба суратҳисоби ҳамаи сохтору мақомоти давлатӣ ва ташкилоту муассисаҳо, тавсеаи инфрасохтори пардохти ғайринақдӣ ва ташкили равзанаи ягонаи пардохти тамоми хизматрасониҳои давлатӣ бояд тадбирҳои зарурии фаврӣ ва қатъӣ андешида шаванд.

Ба Бонки миллӣ зарур аст, ки якҷо бо Вазорати молия ва дигар вазорату идораҳои дахлдор бо мақсади тавсеаи фарогирии молиявӣ дар кишвар барои рушди шабакаи хизматрасониҳои молиявии рақамӣ, таъмин намудани гуногуншаклии хизматрасониҳои молиявӣ, ҳимояи ҳуқуқи истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ ва баланд бардоштани маърифати молиявии онҳо чораҷӯӣ намояд.

Вакилони муҳтарам!

Дар доираи сиёсати пешгирифтаи давлату Ҳукумат доир ба дастгирии фаъолияти соҳибкориву сармоягузорӣ дар замони соҳибистиқлолӣ тадбирҳои зарурӣ амалӣ гардида, дар ин самт барои соҳибкорон имтиёзу сабукиҳои зиёд ҷорӣ карда шуданд.

То имрӯз ба онҳо беш аз 120 намуди имтиёзу сабукиҳои андозиву гумрукӣ пешниҳод шуда, шумораи сохторҳои бақайдгирии давлатии фаъолияти соҳибкорӣ аз 4 ба 1 кам гардида, хизматрасонӣ дар ин самт ба таври ройгон ба роҳ монда шудааст.

Дар соли 2022 маблағи имтиёзҳои андозиву гумрукии истифодагардида зиёда аз 12 миллиард сомониро ташкил медиҳад.

Аз ҷумла аз ҳисоби паст ва бекор кардани меъёрҳои 5 намуди андоз зиёда аз 1,5 миллиард сомонӣ ҳамчун дастгирӣ дар ихтиёри субъектҳои соҳибкорӣ боқӣ мемонад.

Дар натиҷа соли 2022 шумораи субъектҳои соҳибкорӣ ба 339 ҳазор расид, ки нисбат ба соли 2018 беш аз 76 ҳазор зиёд мебошад.

Қобили зикр аст, ки соҳибкорони мамлакат, дар навбати худ, дар раванди саноатикунонии босуръати кишвар, бунёди корхонаҳои истеҳсолӣ, иншооти иҷтимоӣ ва таъсиси ҷойҳои кории нав саҳми назаррас гузошта истодаанд ва бовар дорам, ки чунин иқдомоти созанда аз

ҷониби соҳибкорони ватандӯст вусъати боз ҳам бештар пайдо мекунанд.

Танҳо дар панҷ соли охир аз ҷониби соҳибкорони мамлакат ба маблағи умумии беш аз 12 миллиард сомонӣ қариб 18 ҳазор иншооти таъиноти истеҳсоливу иҷтимоӣ сохта, ба истифода супорида шудааст.

Ҳукумати мамлакат вазифадор аст, ки ҷиҳати боз ҳам беҳтар намудани фазои сармоягузориву соҳибкорӣ, махсусан, сармоягузории мустақим, таъмин намудани иҷрои кафолату имтиёзҳо ва чораҳои дастгирии давлатӣ, ҳавасмандгардонӣ ва қадрдонии соҳибкорон, инчунин, рушди инфрасохтори сармоягузориву соҳибкорӣ тадбирҳои иловагиро роҳандозӣ намояд.

Дар ин самт, пешниҳод менамоям, ки бо мақсади идома додани ислоҳоти соҳа ва танзими муносибатҳои иҷозатдиҳӣ ва иҷозатномадиҳӣ қонунгузории соҳа такмил дода шуда, муносибатҳои зикршуда дар доираи як санади меъёрии ҳуқуқӣ танзим ва шумораи онҳо то 60 фоиз ихтисор карда шавад.

Ҳамчунин, роҳбарони вазорату идораҳо ва мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ вазифадоранд, ки ташаббусҳои созандаи соҳибкорону сармоягузоронро ҳамаҷониба дастгирӣ намоянд ва доир ба ҳалли масъалаҳои вобаста ба фаъолияти онҳо ва бартараф кардани мушкилоту монеаҳои ҷойдошта тадбирҳои бетаъхир андешанд.

Зикр бояд кард, ки тайи бист соли охир ба кишвар беш аз 152 миллиард сомонӣ сармояи хориҷӣ, аз ҷумла 60 миллиард сомонӣ сармояи мустақим ҷалб карда шудааст.

Аз маблағи зикршудаи сармояи мустақим зиёда аз 36 миллиард сомонии он танҳо барои рушди соҳаи саноат ҷалб гардидааст.

Дар панҷ соли охир ба соҳаҳои мухталифи иқтисоди миллӣ беш аз 15 миллиард сомонӣ сармояи мустақими хориҷӣ ҷалб карда шудааст, вале ин нишондиҳанда ҳанӯз ба талаботи рушди иқтисодиёт ҷавобгӯй нест.

То соли 2025 дар кишвар татбиқи беш аз 200 лоиҳаи сармоягузории давлатӣ пешбинӣ гардида, танҳо ба бахши воқеӣ ва инфрасохтор зиёда аз 82 миллиард сомонӣ сармоягузорӣ карда мешавад.

Таъкид менамоям, ки дар шароити таҳаввулоти босуръату пешгӯинашавандаи иқтисоди ҷаҳонӣ, рақобатҳои шадид барои дастрасӣ ба захираҳо ва пайомадҳои тағйирёбии иқлим бояд дар кишвар тамоми воситаҳои муосири фаъолгардонии сармоягузорӣ ба таври васеъ истифода бурда шаванд.

Аз ин лиҳоз, механизми маблағгузории фондҳои махсус дар самти татбиқи «лоиҳаҳои сабз», хусусан, барои роҳандозии барномаву лоиҳаҳои мақсадноки рушди «иқтисоди сабз», аз ҷумла «энергияи сабз» бояд васеъ ҷорӣ карда шавад.

Вобаста ба ин, вазоратҳои рушди иқтисод ва савдо, молия, корҳои хориҷӣ, Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатӣ ва дигар сохторҳои дахлдорро зарур аст, ки ҷиҳати ҷалби «маблағгузории сабз» барои татбиқи лоиҳаҳо дар соҳаҳои саноат ва инфрасохтори кишвар, хусусан, лоиҳаҳои дорои аҳаммияти экологӣ ва озуқаворӣ чораҷӯӣ намоянд.

Тадбирҳои дар самти рушди саноат ва афзоиши ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти соҳа андешидашуда имкон фароҳам оварданд, ки дар панҷ соли охир афзоиши номгӯйи маҳсулоти саноатии истеҳсоли ватанӣ ба зиёда аз 40 фоиз расонида шавад.

Дар ин давра 1382 коргоҳу корхонаи саноатӣ бо таъсиси 15 ҳазор ҷойи кории нав сохта, мавриди истифода қарор дода шуд.

Умуман, агар соли 1991 дар мамлакат ҳамагӣ 358 корхонаи саноатӣ бо 33 ҳазор ҷойи корӣ фаъолият дошта бошад, пас дар замони соҳибистиқлолӣ 2500 корхонаи истеҳсолӣ бунёд гардида, соли 2022-юм 2800 корхонаи саноатӣ бо 85 ҳазор ҷойи корӣ фаъолият карда истодаанд.

Танҳо соли 2022-юм беш аз 500 коргоҳу корхонаҳои истеҳсолӣ бо 6 ҳазор ҷойи нави корӣ ба фаъолият оғоз карданд ва барои то 43 миллиард сомонӣ афзоиш ёфтани ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ дар соли 2022 мусоидат намуданд.

Вале ин нишондиҳандаҳо, бо дарназардошти захираву имкониятҳои кишвар, аз ҷумла ашёи хоми ватанӣ, иқтидорҳои истеҳсолӣ, захираҳои меҳнатӣ, «энергияи сабз» ва талаботи афзоянда ба маҳсулоти саноатӣ дар дохил ва хориҷи кишвар, ҷиҳати ноил шудан ба яке аз ҳадафҳои стратегии мо – саноатикунонии босуръат ҳанӯз нокифоя мебошанд.

Ҳамчунин, хотирнишон месозам, ки нишондиҳандаҳои содироти мамлакат ҳоло ҳам дар сатҳи паст қарор доранд.

Бинобар ин, Вазорати саноат ва технологияҳои навро зарур аст, ки якҷо бо Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатӣ, вазорату идораҳои марбута, роҳбарони вилоятҳо, шаҳру ноҳияҳо ва соҳибкорону сармоягузорон корро ҷиҳати таъсиси корхонаҳои саноатӣ бо технологияҳои муосир, муҳайё намудани ҷойҳои кории нав ва афзоиш додани истеҳсоли маҳсулоти ниҳоии дорои арзиши баланди иловашуда вусъат бахшад.

Дар ин раванд, ба таъсиси маҷмааҳои саноатӣ, паркҳои технологӣ, таҳия ва татбиқ намудани лоиҳаҳои

шарикии давлат ва бахши хусусӣ, ҷорӣ кардани технологияҳои инноватсионӣ, истифодаи таҷҳизоти каммасрафи барқӣ ва ҷалби боз ҳам бештари сармояи мустақим бояд эътибори аввалиндараҷа дода шавад.

Аз ҷумла дар се соли минбаъда барои бо шуғл таъмин намудани аҳолӣ бояд ҷиҳати таъсис додани 30 парки технологӣ ва минтақаи саноатӣ дар шаҳру ноҳияҳои дурдасти мамлакат чораҳои зарурӣ андешида шаванд.

Ҳамчунин, ба Вазорати саноат ва технологияҳои нав супориш дода мешавад, ки якҷо бо вазорату идораҳо, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва дар ҳамкорӣ бо соҳибкорону сармоягузорон ҷиҳати бунёди корхонаҳои саноати коркард, аз ҷумла дар шаҳри Душанбе аз оғози соли 2023 марҳала ба марҳала сохта, ба истифода додани 4 корхонаи то истеҳсоли маҳсулоти ниҳоӣ коркард кардани металлҳои қиматбаҳо тадбирҳои зарурӣ андешад.

Ба Ҳукумати мамлакат супориш дода мешавад, ки ба масъалаи истихроҷу коркарди металлҳои ранга аз конҳои муайяншуда, аз ҷумла сурма, литий, волфрам, никел ва дигар металлҳо аҳаммияти хосса дода, барномаи азхудкунӣ ва дар дохили мамлакат то маҳсулоти ниҳоӣ коркард намудани онҳоро таҳия ва амалӣ созад.

Дар баробари ин, Вазорати саноат ва технологияҳои нав бояд дар ҳамкорӣ бо вазорату идораҳои дахлдор ва мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ бо мақсади истифодаи пурраи имкониятҳои кишвар дар самти рушди саноати сабук стратегияи миллии рушди истеҳсолу коркарди пахта ва саноати нассоҷиро таҳия ва барои тасдиқ ба Ҳукумати мамлакат пешниҳод намояд.

Дар ин самт, Вазорати саноат ва технологияҳои нав вазифадор аст, ки якҷо бо Вазорати кишоварзӣ, вазорату идораҳои дахлдор ва мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилоятҳо ва шаҳру ноҳияҳо бо ҷалби сармоя ва

татбиқи лоиҳаҳои шарикии давлат ва бахши хусусӣ ҷиҳати дар се соли минбаъда бунёд кардану ба кор андохтани маҷмааҳои коркарди ниҳоии нахи пахта дар 5 шаҳру ноҳия, аз ҷумла шаҳрҳои Душанбе ва Кӯлоб чораҳои саривақтӣ андешад.

Ба вазоратҳои саноат ва технологияҳои нав, рушди иқтисод ва савдо, Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатӣ ва мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ супориш дода мешавад, ки фаъолияти пурсамари корхонаҳои саноатии давлатӣ ва хусусиро, ки аз кор бозмондаанд ё нопурра фаъолият мекунанд, таъмин созанд.

Вазорату идораҳои зикршуда дар ҳамкорӣ бо соҳибкорону сармоягузорон дар соли 2023 корхонаҳои равғанбарории шаҳрҳои Душанбе, Бохтар ва Конибодомро тавассути муҷаҳҳазгардонӣ бо технологияҳои муосир бо иқтидори истеҳсолии солҳои қаблии онҳо барқарор намоянд.

Ҳоло талаботи бозори истеъмолии мамлакат аз ҳисоби равғани истеҳсоли ватанӣ ҳамагӣ 22 фоиз таъмин гардида истодааст.

Дар сурати ба фаъолият оғоз кардани корхонаҳои зикргардида талаботи аҳолии мамлакат бо равғани истеҳсоли худӣ беш аз 70 фоиз таъмин мегардад.

Гарчанде саноати дорусозӣ солҳои охир тадриҷан рушд ёфта, ҳоло дар кишвар истеҳсоли 540 намуди доруворӣ ба роҳ монда шудааст ва ҳаҷми маҳсулоти соҳа соли 2022 нисбат ба соли 2021-ум се баробар афзоиш ёфтааст, вале имкониятҳои истифоданашуда дар ин самт ҳанӯз хеле зиёданд.

Дар зарфи ду соли охир ба кишвар ба маблағи қариб 84 миллион доллар доруворӣ ворид шудааст.

Бо мақсади рушди минбаъдаи саноати дорусозӣ ба вазоратҳои саноат ва технологияҳои нав, тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ зарур аст, ки якҷо бо дигар сохтору мақомот ва бо ҷалби сармояи мустақим таъсис додан ва ба кор андохтани корхонаҳои муосири истеҳсоли доруворӣ, коркарди васеи гиёҳҳои шифобахш ва аз лиҳози экологӣ тозаи ватанӣ ва боз ҳам зиёд намудани ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти дорувориро таъмин намоянд.

Хотирнишон менамоям, ки дастрасӣ ба манзил яке аз самтҳои муҳимми ҳаёти иҷтимоӣ буда, аз ҷониби Ҳукумати мамлакат то имрӯз дар ин самт корҳои зиёд ба анҷом расонида шудаанд.

Аз соли 2000-ум то соли 2022-юм ҳаҷми солонаи ба истифода супоридани манзил аз 245 ҳазор метри мураббаъ ба зиёда аз 1,5 миллион метри мураббаъ расидааст.

Бо мақсади беҳтар кардани шароити зиндагии мардуми кишвар танҳо дар 10 соли охир 7,2 ҳазор гектар заминҳои наздиҳавлигӣ барои бунёди беш аз 14 миллион метри мураббаъ манзили истиқоматӣ ба аҳолии мамлакат ҷудо гардидааст.

Дар зарфи солҳои соҳибистиқлолӣ ба 1 миллиону 450 ҳазор оила замини наздиҳавлигӣ барои бунёди манзил ҷудо карда дода шудааст.

Бо ин мақсад 139 ҳазор гектар замин ҷудо гардида, беш аз 9 миллион нафар шаҳрвандони мо имконият пайдо карданд, ки шароити истиқоматии худро беҳтар намоянд.

Хотирнишон месозам, ки дар 70 соли то замони истиқлол ба аҳолӣ ҳамагӣ 77 ҳазор гектар замин дода шуда буд.

Ҳоло, ки корҳои ободониву созандагӣ, сохтмони биноҳои таъиноти гуногун, аз ҷумла биноҳои истиқоматии баландошёна ва иншооти иҷтимоӣ торафт вусъат гирифта истодаанд, талабот ба масолеҳи сохтмон, аз ҷумла сангҳои

ороишӣ зиёд гардида, як қисми онҳо то ҳанӯз аз хориҷи кишвар ворид карда мешавад.

Дар солҳои 2021 – 2022 ба кишвар ба маблағи қариб 10 миллион доллари амрикоӣ сангҳои ороишӣ ворид гардида, танҳо хароҷоти интиқоли онҳо беш аз 2 миллион долларро ташкил додааст.

Дар Тоҷикистон захираи сангҳои бинокорӣ, аз ҷумла мармару хоро фаровон аст, ки дар дохил ва хориҷи кишвар ба онҳо талабот зиёд мебошад.

Бо дарназардошти имкониятҳои зикршуда, пурра ба роҳ мондани истихроҷ ва коркарди онҳо, аз ҷумла сангҳои ороишӣ метавонад яке аз манбаъҳои афзоиши ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ, таъсиси ҷойҳои кории нав, зиёд намудани содироти маҳсулот ва дар маҷмӯъ, таъминкунандаи рушди иқтисоди кишвар гардад.

Аз ин лиҳоз, Вазорати саноат ва технологияҳои нав ва Агентии содирот вазифадор карда мешаванд, ки якҷо бо Саридораи геология ва корхонаҳои соҳа дарояндаи наздик истихроҷ намудан ва то маҳсулоти ниҳоии сохтмон коркард кардани сангҳои ороишӣ ва содироти онҳоро ба хориҷи кишвар ба роҳ монанд.

Инчунин, бо мақсади афзоиш додани истеҳсол ва содироти маҳсулоти саноатӣ дар ноҳияи Ёвон бо истифода аз ашёи хоми маҳаллӣ, аз ҷумла гаҷсанг корхонаи бузурги истеҳсоли масолеҳи сохтмон сохта, соли 2023 ба кор андохта шавад.

Бо дарназардошти афзоиш ёфтани аҳолӣ, инчунин, зиёд шудани талабот ба бунёди корхонаҳои истеҳсолӣ ва манзилҳои истиқоматӣ бори дигар таъкид менамоям, ки роҳбарону мутахассисони Кумитаи меъморӣ ва сохтмон, вилоятҳо, шаҳру ноҳияҳо ва мақомоти марбута ҳангоми бунёди иншооту биноҳо ба риояи ҳатмии қоидаву

меъёрҳои шаҳрсозӣ ва сохтмон эътибори аввалиндарача зоҳир намоянд.

Дар ин самт, зарур аст, ки истифодаи васеи унсурҳои меъмории милливу замонавӣ, технологияҳои муосир ва масолеҳи сифатноки сохтмон таъмин карда шавад.

Тоҷикистон яке аз давлатҳои дорои захираҳои бузурги истеҳсоли неруи барқи аз лиҳози экологӣ тоза мебошад.

Чунонки борҳо таъкид кардаам, ҳоло 98 фоизи барқ дар неругоҳҳои барқи обӣ истеҳсол карда мешавад ва аз рӯйи ин нишондиҳанда, яъне фоизи истеҳсоли «энергияи сабз» кишвари мо дар ҷаҳон ҷойи шашумро ишғол менамояд.

Аз рӯйи кам будани ҳаҷми партови газҳои гулхонаӣ низ Тоҷикистон дар яке аз ҷойҳои баландтарин қарор дорад.

Дар сурати истифодаи нерӯи барқи «тоза»-и дар кишвар истеҳсолшаванда дар воситаҳои нақлиёти барқӣ метавон талаботи мамлакатро аз маҳсулоти нафтӣ коҳиш дода, ба ин васила ба ҳифзи муҳити зист ва беҳтар намудани вазъи экологии мамлакат мусоидат намуд.

Дар робита ба ин, ба вазоратҳои саноат ва технологияҳои нав ва нақлиёт супориш дода мешавад, ки ҷиҳати дар дохили кишвар ба роҳ мондани истеҳсоли воситаҳои нақлиёти барқӣ тадбирҳои мушаххас андешанд.

Инчунин, ҷиҳати таблиғу муаррифӣ кардани бартарии экологии маҳсулоти саноатии бо истифода аз «энергияи сабз» истеҳсолгардидаи кишвар зарур аст, ки корхонаҳои ватанӣ барои гирифтани сертификати «истеҳсоли сабз» аз мақомоти махсусгардонидашудаи байналмилалӣ чораҷӯӣ намоянд.

Бо мақсади расидан ба истиқлоли энергетикӣ ва истифодаи самараноки неруи барқ дар идомаи корҳои дар

солҳои соҳибистиқлолӣ баанҷомрасида ҳоло татбиқи боз 20 лоиҳа ба маблағи 17 миллиард сомонӣ идома дорад.

Аз ҷумла имсол таҷдиди неругоҳҳои барқи обии «Сарбанд» бо тавоноии 270 мегаватт ба маблағи 1 миллиарду 360 миллион сомонӣ пурра ба охир расида, таҷдиди нерӯгоҳҳои барқи обии «Норак» ба маблағи 7 миллиард сомонӣ ва «Қайроққум» ба маблағи умумии 2 миллиард сомонӣ, инчунин, сохтмони неругоҳи барқи обии «Себзор» ба маблағи 612 миллион сомонӣ дар ноҳияи Роштқалъаи Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон ва неругоҳҳои бодиву офтобӣ дар ноҳияи Мурғоб ба маблағи умумии 170 миллион сомонӣ бомаром идома дорад.

Бояд гуфт, ки баъди 50 соли фаъолият агрегати якуми неругоҳи «Норак» пас аз таҷдид бо харҷи беш аз 800 миллион сомонӣ бо тавоноии 375 мегаватт моҳи октябри соли 2022 мавриди баҳрабардорӣ қарор дода шуд.

Бо пурра ба анҷом расидани корҳои таҷдиду азнавсозӣ ва муҷаҳҳазгардонӣ бо таҷҳизоту технологияҳои муосир ба нерӯгоҳи «Норак» умри дубора бахшида шуда, иқтидори кории он иловатан 775 мегаватт зиёд мегардад.

Инчунин, корҳои сохтмон дар неругоҳи барқи обии «Роғун» бомаром пеш рафта истодаанд.

Бо ин мақсад дар соли 2022-юм 3,2 миллиард сомонӣ равона карда шуд.

Дар баробари ин, бояд гуфт, ки солҳои охир талафоти техникии барқ ба вазъи молиявии ширкату корхонаҳои соҳа таъсири манфӣ расонида истодааст.

Барои таъмиру таҷдиди шабакаҳои барқии кишвар дар давоми солҳои соҳибистиқлолӣ беш аз 10,7 миллиард сомонӣ хароҷот шудааст.

Вале талафоти барқ то ба ҳол нигаронкунанда буда, дар даҳ моҳи соли ҷорӣ 20,4 фоизро ташкил додааст.

Аз ин лиҳоз, Вазорати энергетика ва захираҳои об ва Ҷамъияти саҳҳомии «Ширкати тақсимоти барқ»-ро зарур аст, ки татбиқи босифату саривақтии лоиҳаҳои кам намудани талафоти неруи барқро ба маблағи 2,4 миллиард сомонӣ ва насби беш аз 800 ҳазор ҳисобкунаки барқиро дар шаҳру ноҳияҳои мамлакат дар муҳлатҳои муқарраршуда ва бо сифати баланд таъмин намоянд.

Вазорати энергетика ва захираҳои об, ҳамчунин, вазифадор карда мешавад, ки якҷо бо ширкату корхонаҳои соҳа барои таъсис додани низоми ягона ва мутамаркази биллингӣ, насби ҳисобкунакҳои зеҳнӣ ва ба ин васила то охири соли 2025 то сатҳи 9 фоиз паст намудани талафот ва ҷамъоварии пурраи маблағи барқи истифодашуда, инчунин, истифодаи самараноки захираҳои мавҷудаи соҳа чораҳои фаврӣ андешад.

Дар баробари ин, таъкид менамоям, ки мардуми шарифи кишвар бояд маданияти истифодаи нерӯи барқ, яъне сарфакориро риоя кунанд ва тавассути истифодаи таҷҳизоти каммасраф ва паст кардани талафот самаранокии истифодаи онро таъмин намоянд.

Ҳамзамон бо ин, бо дарназардошти имконияту захираҳои «энергияи сабз» дар кишвар, вазоратҳои энергетика ва захираҳои об, саноат ва технологияҳои нав, рушди иқтисод ва савдо, Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатӣ ва Академияи миллии илмҳо бо таъсиси гурӯҳи кории байниидоравӣ масъалаи имконият ва дурнамои рушди энергетикаи водородӣ, яъне нерӯи гидрогениро ҳамаҷониба омӯхта, ба Ҳукумати мамлакат пешниҳоди мушаххас манзур намоянд.

Ҳозирини гиромӣ!

Бо мақсади беҳтар намудани вазъи роҳу шоҳроҳҳои мошингард ва ба кишвари транзитӣ табдил додани Тоҷикистон дар 5 соли охир дар соҳаи нақлиёт 13 лоиҳаи

сармоягузории давлатӣ ба маблағи 5 миллиарду 130 миллион сомонӣ амалӣ гардида, дар натиҷа 250 километр роҳҳои мошингард, 42 пул, 4 долон ва якчанд эстакада бунёд карда шуданд.

Ҳоло дар соҳа боз 17 лоиҳаи сармоягузории давлатӣ ба маблағи умумии 11 миллиард сомонӣ амалӣ гардида истодааст.

Дар се соли оянда 6 лоиҳа ба маблағи 7,4 миллиард сомонӣ ба анҷом расида, 317 километр роҳи байналмилалии мошингард, 32 пул, 5 нақб бо дарозии 11,2 километр ва 7 долон ба истифода дода мешавад.

Корҳои дар соҳа анҷомдодашуда имконият фароҳам оварданд, ки мавқеи Тоҷикистон дар зарфи чор соли охир тибқи арзёбии Форуми ҷаҳонии иқтисодӣ дар раддабандии ҷаҳонии сифати роҳҳо дар байни 138 давлати ба таҳқиқот фарогирифташуда зинаи 50-умро устувор нигоҳ дорад.

Ҷиҳати идомаи корҳои таҷдиду азнавсозии роҳҳо ва тақвияти имкониятҳои транзитии кишвар дар соли 2022 татбиқи 3 лоиҳаи сармоягузорӣ, аз ҷумла таҷдиди як қисми роҳи мошингарди Данғара – Бохтар (29 километр) ва роҳи мошингарди Душанбе – Кулма дар қитъаи Қалъаихумб – Ванҷ – сарҳади ноҳияи Рӯшон (93 километр) оғоз гардид.

Ҳамзамон бо ин, татбиқи лоиҳаи сохтмони роҳи мошингарди Роғун – Обигарм – Нуробод (76 километр) бомаром идома дорад.

Соли 2022 корҳои лоиҳакашӣ оид ба таҷдиду бунёди роҳҳои мошингарди Хуҷанд – Конибодом ва Рӯшон – Хоруғ – деҳаи Варшез оғоз шуданд.

Илова бар ин, соли 2023 татбиқи 5 лоиҳаи дигар, аз ҷумла сохтмони роҳҳои мошингарди Гулистон – Кӯлоб (32,5 километр), Данғара – Гулистон (49,2 километр), Гулистон – Фархор (40 километр), Бохтар – Левакант – Данғара (40 километр), 4 қитъаи роҳ дар вилояти Суғд (52

километр) ва сохтмони пулҳо дар болои дарёҳои Ғунд, Шорфдарё ва долонҳо дар минтақаи Барсем (4,6 километр) дар Вилояти Мухтори Куҳистони Бадахшон оғоз мегардад.

Дар ин ҷода, ба роҳбарони вилоятҳо ва шаҳру ноҳияҳои мамлакат зарур аст, ки бо истифода аз имконияту ташаббусҳои созандаи соҳибкорону шахсони саховатманд корҳоро дар самти бунёду азнавсозии роҳҳои дохиливу байни деҳаҳо, маҳалҳои аҳолинишин ва марказҳои шаҳру ноҳияҳо фаъол гардонанд.

Ҳамчунин, барои вусъатбахшии корҳои бунёдкориву созандагӣ, ободу зебогардонии ҳамаи гӯшаву канори мамлакат ва дар навбати аввал, таъмин намудани рушди ҳамаҷонибаи деҳоти кишвар ба ифтихори 35 – солагии истиқлоли давлатӣ гузаронидани озмунҳои шаҳру ноҳия, шаҳраку деҳот, деҳа, маҳалли аҳолинишин ва хонаи беҳтарин ба роҳ монда шавад.

Ҳамчунин, ба Ҳукумати мамлакат супориш дода мешавад, ки барои тавсеаи имкониятҳои транзитии кишвар, баланд бардоштани сатҳу сифати хизматрасониҳои соҳаи авиатсияи гражданӣ ва таъмин намудани рақобатнокии онҳо ҷиҳати ҷорӣ намудани низоми «Фазои кушод» чораҷӯӣ намояд.

Рушди соҳаи алоқа, бахусус, таъмин намудани суръати баланди интернет ва дастрас будани нархи он барои рушди иқтисоди рақамӣ, зеҳни сунъӣ, таъмин намудани амнияти иттилоотӣ, ҷалби сармоя ва ташкили паркҳои технологиву инноватсионӣ зарур мебошад.

Ҳоло дар кишвар шумораи муштариёни интернет ба 4,5 миллион расидааст, ки ба 100 нафар аҳолӣ 45 муштарӣ рост меояд.

Вале таъкид менамоям, ки суръат ва арзиши интернет ҳанӯз қонеъкунанда нест.

Аз ин лиҳоз, Хадамоти алоқа вазифадор аст, ки якҷо бо ширкатҳои дар соҳа фаъолияткунанда барои беҳтар намудани сифати хизматрасониҳо, паст кардани арзиши хизматрасониҳои алоқаи мобилӣ ва интернет ва дастрас гардонидани интернети баландсуръат дар тамоми минтақаҳои кишвар, аз ҷумла шаҳру ноҳияҳои дурдаст тадбирҳои заруриро роҳандозӣ намояд.

Ҳамчунин, ҷиҳати фароҳам овардани заминаи муосири ҳуқуқӣ барои ҳалли масъалаҳои зикршуда ва бо дарназардошти пешравию таҳаввулоти дар ин соҳа дар миқёси ҷаҳон бавуҷудомада сохтору мақомоти марбута вазифадор карда мешаванд, ки Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи алоқаи барқӣ»-ро дар таҳрири нав таҳия ва пешниҳод намоянд.

Ҳозирини гиромӣ!

Вазъи ҳассоси ҷаҳони имрӯза, бахусус, ба танқисии шадиди озуқаворӣ дучор гардидани чоряки кишварҳои дунё моро водор месозад, ки ҷиҳати таъмин намудани ҳадафи стратегиамон – ҳифзи амнияти озуқаворӣ тадбирҳои иловагӣ андешем.

Солҳои охир, бо вуҷуди таъсири манфии омилҳои берунӣ, пайи ҳам омадани хушксолӣ ва маҳдудсозии содироти озуқаворӣ аз ҷониби кишварҳои ҷаҳон, маҳз бо заҳмати шабонарӯзии кишоварзони мамлакат амнияти озуқаворӣ ва фаровонии бозори дохилӣ бо маҳсулоти кишоварзӣ таъмин карда шуд.

Аз ҷумла соли 2022 истеҳсоли ғалладонагиҳо ба 1 миллиону 600 ҳазор тонна, картошка ба 1 миллион ва меваю сабзавот ба 3 миллиону 200 ҳазор тонна расонида шуд.

Дар натиҷа тайи панҷ соли охир суръати рушди солонаи истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ ба ҳисоби миёна

дар сатҳи 7 фоиз нигоҳ дошта шуда, 1,4 баробар афзоиш ёфт.

Истеҳсоли гӯшти паранда дар ин давра 8 баробар зиёд шуда, ҳаҷми воридоти он 11 баробар кам гардид.

Дар панҷ соли охир ҳолати мелиоративии 50 ҳазор гектар замин беҳтар гардонида, 13 ҳазор гектар замини нав аз худ ва 23 ҳазор гектар замини аз гардиши кишоварзӣ берунмонда ба гардиш ворид карда шуд.

Дар доираи супоришҳои додашуда таҷрибаи кишоварзони мамлакат вобаста ба маданияти заминдорӣ, бахусус, дар кишти такрорӣ ва гирифтани ҳосили иловагӣ беҳтар гардида, майдони кишти заминҳои такрорӣ дар панҷ соли охир аз 90 ҳазор гектар ба 213 ҳазор гектар расид.

Бо вуҷуди ин, имкониятҳо дар самти самаранок истифода бурдани обу замин, баланд бардоштани маданияти заминдорӣ ва ҳосилнокии зироатҳо то ҳол пурра истифода нашудаанд ва чунин вазъ аз роҳбарону масъулин андешидани тадбирҳои иловагиро талаб менамояд.

Тибқи маълумот 85 фоизи заминҳои корами кишвар обёрӣ карда мешаванд ва беш аз 90 фоизи ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти растанипарварӣ аз ин ҳисоб таъмин мегардад.

Дар баробари ин, истифодаи зиёда аз 40 фоизи заминҳои обёришаванда аз кори пойгоҳҳои обкашӣ вобаста мебошад.

Аз ин лиҳоз, роҳбарону мутахассисони Вазорати кишоварзӣ, Кумитаи давлатии идораи замин ва геодезӣ, Агентии беҳдошти замин ва обёрӣ, Академияи илмҳои кишоварзӣ, вилоятҳо ва шаҳру ноҳияҳоро зарур аст, ки бо дарназардошти афзоиши аҳолӣ ҷиҳати зиёд кардани ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ ба беҳтар намудани

ҳолати мелиоративии заминҳо ва таҷдиду барқарорсозии иншооти обёрӣ эътибори аввалиндараҷа диҳанд.

Бо ин мақсад, зарур аст, ки лоиҳаи барномаи давлатии азхудкунии заминҳои нави обёришаванда ва барқарорсозии заминҳои аз гардиши кишоварзӣ берунмонда барои давраи миёнамуҳлат таҳия ва ба Ҳукумати мамлакат пешниҳод карда шавад.

Саридораи геология ва Академияи илмҳои кишоварзӣ захираҳои мавҷудаи канданиҳои фоиданокро ҳамаҷониба таҳлил карда, доир ба имкониятҳои азхудкунии онҳо барои истеҳсоли нуриҳои маъданӣ ба Ҳукумати мамлакат пешниҳодҳои мушаххас манзур созанд.

Инчунин, Вазорати саноат ва технологияҳои нав якҷо бо мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилоятҳо, шаҳру ноҳияҳо ва соҳибкорон ҷиҳати таъсис додани корхонаҳои истеҳсоли нуриҳои минералӣ тадбирҳои зарурӣ андешад.

Вакилони муҳтарам!

Солҳои охир таваҷҷуҳи махсуси Ҳукумати кишвар ба соҳаи сайёҳӣ имкон дод, ки дар баробари афзун гардидани шумораи сайёҳон ширкатҳои сайёҳии ватанӣ низ зиёд гарданд.

Дар панҷ соли охир ба кишвари мо беш аз 3,9 миллион нафар, аз ҷумла соли 2022-юм 1 миллион нафар сайёҳон ворид гардидаанд.

Дар ин давра барои пешниҳоди хизматрасонӣ ба онҳо беш аз 600 ва танҳо соли 2022-юм 100 иншооти инфрасохтори сайёҳӣ сохта, мавриди истифода қарор дода шудааст.

Хотирнишон менамоям, ки Тоҷикистон аз 1-уми январи соли 2022 ҷиҳати ҷалби бештари сайёҳон ва сармоягузорони хориҷӣ барои шаҳрвандони 52 кишвари

хориҷӣ иқдоми яктарафаи воридшавии бидуни раводид ҷорӣ намуд ва зарур аст, ки ин раванд ба таври самаранок амалӣ карда шавад.

Инчунин, бо ин мақсад барои шаҳрвандони 126 давлати хориҷӣ пешниҳоди раводиди Ҷумҳурии Тоҷикистон бо тартиби соддакардашуда ҷорӣ гардидаст.

Барои таъмин намудани рушди минбаъдаи соҳаи сайёҳӣ зарур аст, ки Кумитаи рушди сайёҳӣ корро ҷиҳати зиёд кардани номгӯйи хизматрасониҳои сайёҳӣ, баланд бардоштани сатҳу сифати хизматрасониҳо дар соҳа, роҳандозии васеи сайёҳии табобатӣ, экологӣ ва кӯҳнавардӣ густариш бахшад.

Дар ин раванд, бояд ба масъалаҳои самаранок ва бо сифати баланд татбиқ намудани лоиҳаҳои сармоягузории соҳа, идома додани бунёди инфрасохтори сайёҳии ба стандартҳои ҷаҳонӣ ҷавобгӯй, баланд бардоштани мавқеи байналмилалии кишвар, ташаккули бренди миллии фарогири имкониятҳои сайёҳӣ ва муаррифии он дар арсаи ҷаҳонӣ, инчунин, таъмини иқтидори кадрии соҳа диққати ҷиддӣ дода шавад.

Бо шуғли пурмаҳсул таъмин намудани аҳолӣ яке аз ҳадафҳои стратегии давлат ба ҳисоб рафта, барои татбиқи он қабули барномаҳои соҳавию минтақавӣ зарур аст.

Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолиро зарур аст, ки барномаҳои миёнамуҳлати рушди шуғлро омода ва амалӣ намояд.

Бо мақсади соҳибкасб намудани шаҳрвандон, аз ҷумла ҷавонон Ҳукумати мамлакатро зарур аст, ки дар асоси таҳлили вазъи бозори меҳнати дохиливу хориҷӣ лоиҳаи барномаи миёнамуҳлати тайёр кардани кадрҳои касбии зинаи ибтидоӣ ва миёнаро аз ҳисоби ҷавонон барои соҳаҳои иқтисоди миллӣ таҳия ва амалӣ намояд.

Вазоратҳои меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолӣ, маориф ва илм, рушди иқтисод ва савдо, ҳамчунин, вазифадор карда мешаванд, ки дар асоси таҳлили ҳамаҷониба ҷиҳати самаранок гардонидани фаъолияти муассисаҳои таҳсилоти ибтидоии касбӣ ва касбомӯзии калонсолон оид ба гузаронидани ислоҳот дар низоми идоракунии ин муассисаҳо хулосаҳои худро дар муҳлати ду моҳ ба Ҳукумати мамлакат пешниҳод намоянд.

Дар ин ҷода таъсис додани ҷойҳои корӣ ва фарогирии пурраи аҳолӣ бо шуғл вазифаи аввалиндараҷаи тамоми шохаҳои ҳокимияти давлатӣ, ҳар як роҳбари сохтору мақомоти давлатӣ ва соҳибкорон ба шумор меравад.

Вобаста ба ин, супоришеро, ки қаблан дода шуда буд, бори дигар таъкид менамоям.

Ҳукумати мамлакат то соли 2026 бо истифода аз тамоми имкониятҳо дар бобати ба касбу ҳунаромӯзӣ ҷалб кардани шаҳрвандони аз 18-сола боло, ки касбу ҳунар надоранд ва саросар соҳибкасб гардонидани аҳолӣ чораҷӯӣ намояд.

Дар ин самт зарур аст, ки ба беҳтар гардонидани сифати таҳсилоту касбомӯзӣ дар муассисаҳои таълимӣ ва ба омӯзиши ихтисосу ҳунарҳои барои бозори меҳнат зарурӣ фаро гирифтани аҳолӣ, хусусан, ҷавонон ва занону бонувон тадбирҳои фаврӣ андешида шаванд.

Муҳтарам аъзои Маҷлиси миллӣ ва вакилони Маҷлиси намояндагон!

Ҳамватанони азиз!

Давлат ва Ҳукумати Тоҷикистон ҳанӯз аз оғози соҳибистиқлолӣ пешрафти бомароми соҳаҳои муҳимми ҳаёти ҷомеа – ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ, илму маориф, тандурустӣ ва фарҳангро яке аз самтҳои асоситарин ва афзалиятноки сиёсати худ қарор дода, барои расидан ба ин ҳадафҳо ҳамаи тадбирҳои заруриро амалӣ карда истодааст.

Ҳоло бо мақсади дастгирии гурӯҳҳои осебпазири аҳолӣ ба Ҳукумати мамлакат супориш дода мешавад, ки ҷиҳати аз 1-уми июли соли 2023 то соли 2025 ҳар сол зиёд кардани андозаи кумакпулии унвонии иҷтимоӣ барои оилаҳои камбизоат, яъне аз 512 сомонии амалкунанда то 836 сомонӣ ва иловатан барои ҳар як кӯдаки оилаҳои мазкур мутобиқан ба ин давра аз 34 сомонӣ то 152 сомонӣ ҷудо кардани маблағҳо чораҷӯӣ намояд.

Илова бар ин, бо мақсади беҳтар намудани вазъи иҷтимоии аҳолӣ пешниҳод менамоям:

– аз 1-уми марти соли 2023 музди меҳнати амалкунандаи кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, хизматчиёни ҳарбӣ 25 фоиз ва дигар кормандони ин мақомот 20 фоиз зиёд карда шавад;

– аз 1-уми июли соли 2023 музди меҳнати кормандони муассисаҳои маориф, илм, тандурустӣ, соҳаи ҳифзи иҷтимоӣ ва стипендияҳо 20 фоиз зиёд карда шаванд;

Ҳамчунин пешниҳод менамоям, ки аз 1-уми июли соли 2023:

– андозаи нафақаи заминавӣ 20 фоиз зиёд карда шавад;

– нафақаҳои суғуртавие, ки дар асоси Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи нафақаҳои суғуртавӣ ва давлатӣ» таъин ва пардохт мегарданд, ба андозаи сатҳи таварруми ду соли охир, вале на кам аз 16 фоиз индексатсия, яъне зиёд карда шаванд;

Дигар нафақаҳои амалкунанда ба андозаи 20 фоиз аз меъёри нафақаи заминавӣ зиёд карда шаванд.

Мо мактабро ба ҳайси боргоҳи илму дониш, саводу маърифат ва омӯзгорро чун шахси мафкурасозу тарбиятгари насли наврас эътироф карда, ба онҳо арҷу эҳтиром гузоштанро аз ҷумлаи масъалаҳои муҳимтарин медонем.

Зеро агар мактаб ва омӯзгор набошад, сатҳи маърифатнокии мардум паст мегардад, миллат бесавод мемонад, ҷомеа ба ҷаҳолат гирифтор мешавад ва дар натиҷа оромиву сулҳу субот, амнияту осоиш ва муҳимтар аз ҳама, рушди давлат сахт халалдор мегардад.

Вобаста ба ин, бори дигар таъкид менамоям, ки бунёди миллати мутамаддин аз маориф оғоз меёбад.

Бинобар ин, ғамхорӣ кардан ба илму маориф, яъне ҳалли масъалаҳои дар ин самт ҷойдошта – сармоягузорӣ ба хотири рушди неруи инсонӣ мебошад.

Маҳз ба ҳамин хотир, мо дар сиёсати иҷтимоии давлату Ҳукумат рушди бонизоми соҳаи маориф, мақому манзалати омӯзгор ва фароҳам овардани шароити мусоиду беҳтарро барои наврасону ҷавонон яке аз самтҳои афзалиятнок дониста, барои рушди ин соҳаи муҳимми низоми иҷтимоӣ ҳамаи чораҳои заруриро роҳандозӣ карда истодаем.

Мақсад аз амалӣ сохтани тамоми иқдомот дар самти рушди илму маориф баланд бардоштани сатҳи саводнокиву маърифатнокии миллат, мунтазам беҳтар гардонидани сатҳу сифати таълим ва тарбияи кадрҳои ба талаботи замона ҷавобгӯй мебошад.

Фаромӯш набояд кард, ки пешрафти давлат ва ояндаи ободи Ватан аз сатҳи донишу маърифатнокии мардум вобастагии мустақим дорад.

Зеро бесаводӣ, ҷаҳолат ва хурофот ба инсон танҳо бадбахтӣ меоварад ва боиси ақибмонии ҷомеа ва касодии давлат мегардад.

Зимнан, бояд гуфт, ки дар сӣ соли охир шумораи муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва хонандагони онҳо беш аз ду баробар, таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ 1,6 баробар ва донишҷӯёни ин зинаҳои таҳсилот сеюним

баробар, мактабҳои олӣ чор баробар ва донишҷӯён зиёда аз се баробар афзудааст.

Соли 2022 аз ҳисоби буҷети давлатӣ ба соҳаи маориф 6 миллиарду 304 миллион сомонӣ ҷудо гардидааст, ки нисбат ба соли 2021-ум 707 миллион сомонӣ ё худ 12,6 фоиз зиёд буда, қариб 19 фоизи ҳаҷми умумии хароҷоти буҷетро ташкил медиҳад.

Бо истифода аз имкониятҳое, ки давлат ва Ҳукумати мамлакат фароҳам оварда истодааст, муассисаҳои илмиву таҳқиқотӣ ва таҳсилоти олӣ бояд бо роҳи анҷом додани кашфиёту ихтироот, ҷорӣ намудани усулҳои инноватсионии пешбурди таҳқиқоти илмӣ ва техникаву технологияҳои муосир дар рушди минбаъдаи иқтисоди миллиамон саҳми фаъолтар гузоранд.

Вазъи имрӯзаи илми кишвар тақозо менамояд, ки ҷиҳати ба равандҳои ҷаҳони имрӯза мутобиқ намудан ва тибқи талаботи замони муосир ба роҳ мондани фаъолияти муассисаҳои илмӣ ва таҳсилоти олӣ тадбирҳои муассир андешида шаванд.

Дар ин самт, вазоратҳои маориф ва илм, меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолиро зарур аст, ки дар ҳамкорӣ бо дигар вазорату идораҳо тавассути роҳандозии барномаҳои таълими касбу ҳунарҳои муосир ва васеъ ҷорӣ намудани омӯзиши амалии донишҷӯён бо роҳи пайванди илм ва истеҳсолот ҷиҳати баланд бардоштани сатҳу сифати омодасозии мутахассисони соҳаҳои саноат ва технологияҳои иттилоотиву коммуникатсионӣ, инчунин, иқтисоди рақамӣ тадбирҳои судмандро амалӣ созанд.

Ҳамзамон бо ин, вобаста ба таъсиси донишгоҳҳои муштарак бо давлатҳои пешрафтаи дунё оид ба омӯзиши илмҳои муҳандисиву технологӣ ба Ҳукумати мамлакат пешниҳодҳои мушаххас манзур намоянд.

Ҳозирини арҷманд!

Дар солҳои соҳибистиқлолӣ шумораи аҳолии мамлакат аз 5 миллион нафар дар соли 1991 то ба 10 миллион нафар дар моҳи июли соли 2022 афзоиш ёфтааст, яъне ду баробар зиёд гардидааст.

Барои боз ҳам беҳтар намудани сатҳу сифати хизматрасонии тиббӣ ва дастрасии аҳолӣ ба он бунёди муассисаҳои нав, азнавсозии муассисаҳои мавҷуда ва бо таҷҳизоти муосир муҷаҳҳаз гардонидани онҳо зарур мебошад.

Бо ин мақсад, танҳо дар ду соли охир аз ҷониби Ҳукумати мамлакат ба муассисаҳои тандурустии кишвар ба маблағи зиёда аз 1 миллиард сомонӣ беш аз 200 номгӯй таҷҳизоту дастгоҳҳои муосир дастрас карда шудаанд.

Бо вуҷуди он ки дар самти пешгирӣ кардан ва табобати беморон дастоварду пешравиҳои муайян ба назар мерасанд, вале ҳанӯз масъалаҳои тарбияи кадрҳо, хусусан, дар коллеҷҳои тиббии чи давлатӣ ва чи хусусӣ, аз рӯйи ҳамаи ихтисосҳо бо кадрҳои баландихтисос таъмин намудани муассисаҳои тандурустӣ ва сатҳи хизматрасонӣ ба аҳолӣ беҳбудӣ металабанд.

Вобаста ба ин, бори дигар хотиррасон менамоям, ки рушди саноати дорусозӣ аз ҷумлаи масъалаҳои муҳимтарин мебошад.

Тайи солҳои соҳибистиқлолӣ Ҳукумати мамлакат бо мақсади дастгирии занону бонувон ва баланд бардоштани мавқеи онҳо дар ҷомеа бисёр тадбирҳои судмандро амалӣ намуд.

Ҳоло аз шумораи умумии хизматчиёни давлатӣ 25 фоиз, аз ҷумла кадрҳои роҳбарикунанда қариб 20 фоизро бонувону занон ташкил медиҳанд.

Инчунин, бонувону занон дар соҳаи маориф 73 фоиз, тандурустӣ 71, фарҳанг 47, бонкдорӣ 39, алоқа 25, аз ҷумла

дар соҳаи хизматрасонии иттилоотӣ қариб 40 фоиз мебошанд.

Таъсиси грантҳои президентӣ ба густариши фаъолияти соҳибкории занону бонувон мусоидат намуд ва онҳо дар баробари беҳтар сохтани шароити оилавии худ ҳоло ба рушди иқтисоди кишвар низ таъсири назаррас расонида истодаанд.

Соли 2022 ба зиёда аз 600 ҳазор занону бонувон аз ҷониби муассисаҳои бонкӣ ба маблағи беш аз 3 миллиарду 400 миллион сомонӣ қарз дода шудааст, ки нисбат ба соли 2018-ум 2,4 баробар зиёд мебошад.

Умуман, дар панҷ соли охир маблағи қарзи ба занону бонувон пешниҳодшуда 12,1 миллиард сомониро ташкил кардааст.

Рақамҳои зикршуда гувоҳи равшани фаъол будани занону бонувон дар иқтисодиёти кишвар мебошанд.

Дар 21 соли охир беш аз 504 ҳазор духтарону бонувон муассисаҳои ҳамаи зинаҳои таҳсилоти касбиро хатм карда, соҳибкасб шудаанд.

Аз ин ҳисоб 239 ҳазор нафари онҳо соҳиби маълумоти олӣ гардида, ҳоло боз 100 ҳазор нафар духтарон дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ таҳсил карда истодаанд.

Мо тасмим дорем, ки ҷалби бонувонро ба корҳои давлатӣ ва ҷамъиятӣ минбаъд низ густариш бахшем, зеро онҳо дар ҷомеаи мо қувваи бузург мебошанд ва мо ба неруву ташаббусҳои онҳо ҳамеша эътимод дорем.

Мо, ҳамчунин, ба нақши зан – модар, ки мавҷуди муқаддас мебошад, ҳамеша арҷ мегузорем, чунки ӯ насли инсонро ба вуҷуд меоварад, тарбия мекунад ва ба камол мерасонад.

Ҷавонони Тоҷикистони соҳибистиқлол неруи созандаи Ватан буда, нақши онҳо дар тараққиёти ҳамаи

соҳаҳои ҳаёти давлат ва ҷомеа бисёр арзишманд ва назаррас мебошад.

Мо бо ҷавонони кишвари худ ифтихор дорем, зеро онҳо дар рушди давлат ва ободии Ватан фаъолона саҳм мегузоранд, марзу буми сарзамини аҷдодиро ҳимоя мекунанд, ватандӯсту ватанпараст, бонангу номусанд ва ба халқу давлати Тоҷикистон содиқ мебошанд.

Маҳз ҷавононанд, ки дар оммавигардонии варзиш нақши асосӣ дошта, ба шарафи пирӯзиҳои онҳо парчами Тоҷикистони маҳбуби мо дар гӯшаҳои гуногуни дунё парафшонӣ мекунад.

Бо дастгириву ғамхорӣ фаро гирифтани ҷавонон, ҳаллу фасли мушкилоти ҳаёти онҳо ва истифодаи дурусту оқилона аз ин захираи стратегии миллӣ ба хотири ободиву пешрафти Ватан ва таъмини амнияту суботи ҷомеа аз ҷумлаи масъалаҳои муҳимтарине мебошанд, ки таҳти таваҷҷуҳи хоссаи Ҳукумати мамлакат қарор доранд, зеро Тоҷикистон худ кишвари ҷавонон аст.

Мо имсол «Барномаи миллии рушди иҷтимоии ҷавонон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2022 – 2026» ва «Барномаи давлатии тарбияи ватандӯстӣ ва таҳкими ҳувияти миллии ҷавонони Тоҷикистон барои солҳои 2023 – 2027»-ро қабул намудем.

Дар ин замина, зарур аст, ки аз ҷониби Кумитаи ҷавонон ва варзиш якҷо бо мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилоятҳо ва шаҳру ноҳияҳо ҷиҳати қабули барномаҳои маҳаллии кор бо ҷавонон тадбирҳои амалӣ андешида шаванд.

Ҳозирини гиромӣ!

Рушди устувор ва босуръати мамлакат, махсусан, амалӣ намудани стратегияҳо, барномаҳои дарозмуддат ва миёнамуҳлати кишвар тақозо менамояд, ки заминаҳои ҳуқуқии онҳо сари вақт ва босифат таъмин карда шаванд.

Ин вазифа аз мақомоти ҳуқуқэҷодкунанда, пеш аз ҳама, аз парламенти кишвар талаб менамояд, ки фаъолияти худро ҳамаҷониба тақвият бахшад.

Вазифаҳои дар назди мо қарордошта тақозо менамоянд, ки фаъолияти Маҷлиси Олӣ ҷиҳати қабули қонунҳои саривақтии мукаммал ва босифат боз ҳам тақвият бахшида шавад.

Ин масъала дар навбати худ ҳамкории доимии парламентро бо дигар мақомоти ҳуқуқэҷодкунанда, аз ҷумла бо субъектҳои дорои ҳуқуқи ташаббуси қонунгузорӣ ва татбиқи ҳуқуқ талаб менамояд.

Бо дарназардошти рушди минбаъдаи муносибатҳои ҷамъиятӣ, таҳкими кафолатҳои судии субъектҳои ин муносибатҳо зарур аст, ки фаъолияти мақомоти судӣ пайваста таҳкиму такмил дода шавад.

Бинобар ин, Суди Олӣ ва Суди Олии иқтисодиро зарур аст, ки оид ба бартараф намудани камбудиву норасоиҳои ҷойдошта, интихобу ҷобаҷогузории дурусти кадрҳо, баланд бардоштани сатҳи тахассусӣ ва омодагии касбии судяҳо тадбирҳои муассир андешанд.

Имрӯзҳо гурӯҳҳои террористиву эктремистӣ барои даъват ва ҷалб намудани шаҳрвандон ба сафҳои худ бо истифода аз технологияҳои муосири иттилоотӣ роҳу усулҳои навро истифода карда, ҷавонони камтаҷрибаву ноогоҳро бо ғояҳои тундгароӣ гумроҳ месозанд.

Аз ин лиҳоз, мақомоти дахлдорро зарур аст, ки ҳамоҳангсозии фаъолиятро дар самти ошкор ва пешгирӣ намудани хавфу хатарҳои террористиву экстремистӣ боз ҳам вусъат бахшида, бо роҳи тақвияти корҳои фаҳмондадиҳӣ пеши роҳи гароидани ҷавононро ба равияҳои ифротгаро гирифта, онҳоро дар рӯҳияи садоқат ба халқу Ватан ва эҳтиром ба арзишҳои умумиинсонӣ тарбия намоянд.

Дар робита ба ин, ҷиҳати пешгирӣ намудани ҷиноятҳои хусусияти экстремистиву террористидошта ва ҷиноятҳое, ки бо истифодаи технологияҳои иттилоотиву коммуникатсионӣ содир карда мешаванд, зарур аст, ки Маркази ягонаи иттилоотӣ таъсис дода шавад.

Аз ин рӯ, ба Прокуратураи генералӣ, Кумитаи давлатии амнияти миллӣ ва Вазорати корҳои дохилӣ супориш дода мешавад, ки якҷо бо дигар вазорату идораҳо масъалаи таъсиси маркази зикршударо омӯхта, пешниҳодҳои худро ба Ҳукумати мамлакат манзур намоянд.

Хизмат дар сафи Қувваҳои Мусаллаҳ барои ҷавонон мактаби ҷавонмардӣ маҳсуб ёфта, дар рӯҳияи ватандӯстиву ватанпарварӣ, худшиносиву худогоҳӣ тарбия намудани хизматчиёни ҳарбӣ ва барои онҳо муҳайё намудани шароити хуби хизмат, инчунин, риояи талаботи ойинномаҳои ҳарбӣ муҳимтарин самти сиёсати мудофиавии кишвар маҳсуб меёбад.

Вазъи мураккаби ҷаҳони муосир моро водор менамояд, ки ҷиҳати суръат бахшидан ба навсозӣ ва муҷаҳҳазгардонии Қувваҳои Мусаллаҳ, баланд бардоштани омодабошии ҳарбӣ ва тақвияти иқтидори мудофиавии кишвар тадбирҳои зарурии иловагиро амалӣ намоем.

Бинобар ин, Ҳукумати мамлакат, Вазорати мудофиа ва дигар сохторҳои низомӣ вазифадор карда мешаванд, ки ҷиҳати баланд бардоштани иқтидори мудофиавии кишвар Консепсияи мудофиаи миллиро таҳия ва пешниҳод намоянд.

Вакилони муҳтарам!

Ҳозирини гиромӣ!

Имрӯзҳо равандҳои геополитикӣ ҳамоно мураккабу печида боқӣ монда, боиси афзоиши мухолифату низоъҳо,

шиддат гирифтани рақобат ва талоши кишварҳо барои тавсеаи нуфуз дар минтақаҳои гуногуни ҷаҳон гардидаанд.

Ин ҳолат боиси ба миён омадани таҳдиду хатарҳои бесобиқаи амниятӣ гардида, дар маҷмӯъ, ба сохтори бунёдии муносибатҳои байналмилалӣ таъсири ҷиддӣ мерасонад.

Дар чунин шароит Тоҷикистон ба хотири таъмин намудани манфиатҳои миллӣ ва ҳифзи арзишҳои анъанавии худ сиёсати хориҷии мутавозин ва санҷидаро идома медиҳад.

Дар ин замина, давлати мо азм дорад, ки дар асоси сиёсати «дарҳои кушода»-и хориҷии худ робитаҳои дӯстӣ ва ҳамкории мутақобилан судманду созандаи дуҷониба ва бисёрҷонибаро бо ҳамаи кишварҳои ҷаҳон тавсеа бахшида, рушд диҳад.

Соли 2022 Тоҷикистон сисолагии барқарор намудани робитаҳои дипломатиашро бо аксари давлатҳои ҷаҳон таҷлил намуд.

Идомаи робитаҳои фаъол ва рушду таҳкими маҷмӯи муносибатҳо бо шарикони стратегӣ, анъанавӣ ва боэътимод самти муҳимми сиёсати хориҷии моро ташкил медиҳад.

Дар баробари ин, мо саъю талошро ҷиҳати таъмин намудани рушди устувор ва тақвияти рӯҳияи ҳусни ҳамҷаворӣ, эътимод ва дӯстии пойдор дар минтақаи Осиёи Марказӣ идома медиҳем.

Тоҷикистон ҳамкориҳои худро бо шарикони байналмилалӣ, аз ҷумла Созмони Милали Муттаҳид, Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил, Созмони ҳамкории Шанхай, Созмони Аҳдномаи амнияти дастҷамъӣ, Созмони амният ва ҳамкорӣ дар Аврупо, Созмони ҳамкории иқтисодӣ, Созмони ҳамкории исломӣ ва дигар сохторҳои бисёрҷониба ҳамчун узви фаъол идома хоҳад дод.

Дар ин раванд, ҳамкории мо бо сохторҳои байналмилалии молиявӣ ва дигар шарикони рушд дар сатҳи баланд қарор дошта, минбаъд низ густариш дода мешавад.

Тоҷикистон дар оянда низ дар ҳалли масъалаҳои мубрами ҷомеаи байналмилалӣ, аз қабили мубориза бо терроризм, ифротгароӣ, ҷинояткории муташаккили фаромиллӣ, қочоқи силоҳ ва маводди мухаддир, ҷиноятҳои киберӣ, ҳамчунин, мутобиқшавӣ ба пайомадҳои тағйирёбии иқлим ва рафъи оқибатҳои он саҳми босазо хоҳад дошт.

Мо ҷонибдори ҳалли масъалаҳои байналмилалӣ ва низоъҳои минтақавӣ бо роҳи муколама ҳастем ва аз тақвияти нақши калидии Созмони Милали Муттаҳид дар ин раванд пуштибонӣ мекунем.

Боиси қаноатмандист, ки Тоҷикистон дар сатҳи байналмилалӣ ҳамчун кишвари ташаббускор дар ҳалли масъалаҳои марбут ба обу иқлим эътироф шудааст.

14-уми декабри соли ҷорӣ Маҷмаи Умумии Созмони Милали Муттаҳид дар бораи «Соли байналмилалии ҳифзи пиряххо» эълон кардани соли 2025 ва 21-уми март ҳамчун «Рӯзи ҷаҳонии пиряххо», ки аз ҷониби Тоҷикистон пешниҳод шуда буд, якдилона қарор қабул кард.

Мувофиқи ин қатънома дар чаҳорчӯби Созмони Милали Муттаҳид Фонди мақсадноки байналмилалӣ оид ба масъалаҳои ҳифзи пиряххо таъсис ёфта, вобаста ба ин мавзӯъ соли 2025 дар шаҳри Душанбе конфронси сатҳи баланди Созмони Милали Муттаҳид баргузор мегардад.

Мояи ифтихор ва сарфарозии ҳамаи мост, ки панҷумин ибтикори ҷаҳонии кишвари мо оид ба масъалаҳои об ва иқлим дар миқёси сайёра амалӣ хоҳад шуд.

Воқеан, қабули ин қатъянома дар миқёси ҷаҳон иқдоми муҳим ва таърихӣ буда, тавассути он ҷомеаи ҷаҳонӣ имкон пайдо мекунад, ки барои ҳифзи бузургтарин манбаъҳои оби ошомиданӣ тадбирҳои муштараки зарурӣ андешад.

Бо истифода аз фурсат, ба тамоми кишварҳо, сохторҳои Созмони Милали Муттаҳид ва дигар ташкилотҳои байналмилаливу минтақавӣ барои дастгирӣ аз ин ташаббуси Тоҷикистон миннатдорӣ изҳор менамоям.

Бори дигар мардуми шарифи Тоҷикистонро ба муносибати қабули ин қарори муҳимму таърихии Маҷмаи Умумии Созмони Милали Муттаҳид самимона табрик мегӯям.

Ҳамватанони азиз!

Муҳтарам аъзои Маҷлиси миллӣ ва вакилони Маҷлиси намояндагон!

Пешрафту дастовардҳои иқтисодиву иҷтимоии кишвар дар солҳои охир ва мушкилоту масъалаҳои ҳалталаби ҳаёти ҷомеа ва давлат ин ҷо баён шуданд ва вазифаҳо барои бартараф намудани онҳо низ муайян гардиданд.

Таъкид менамоям, ки танҳо саъю талоши содиқонаву софдилона, ҳисси баланди масъулият дар назди халқу Ватан ва иқдому ташаббусҳои созанда моро ба ҳадафҳои олиамон наздик мерасонанд.

Бовар дорам, ки мардуми шарифу сарбаланд, ватандӯсту ватанпарвар ва қавиииродаву заҳматдӯсти мо аз уҳдаи иҷрои ҳама гуна амалҳои нек ва бартараф намудани тамоми мушкилот мебароянд, Тоҷикистони азизамонро боз ҳам ободу зебо ва пешрафта мегардонанд ва барои зиндагии аз имрӯза беҳтар шароит фароҳам меоваранд.

Ҳар яки мо – роҳбарони сохтору мақомоти давлатӣ ва кулли хизматчиёни давлатӣ дар ин ҷода масъулият дорем

ва вазифадорем, ки ба халқи азизи Тоҷикистон софдилонаву содиқона хизмат кунем.

Яъне мо бояд боз ҳам бештар заҳмат кашем ва барномаҳои созандаву нақшаҳои бунёдкоронаи барои рушди давлат ва ободии Ватан тарҳрезикардаи худро сари вақт ва бо сифати баланд ба анҷом расонем.

Мо бояд ватандӯсту ватанпараст бошем ва ҳаргиз фаромӯш насозем, ки эҳсоси гарми ватандӯстӣ ва ҳисси баланди миллӣ омили асоситарин ва роҳи муҳимтарини рушди давлат ва ҷомеа мебошад.

Яъне ҳар яки мо бояд минбаъд низ мафҳумҳои «ватандӯстӣ» ва «рушд»-ро шиори кору фаъолияти ҳаррӯзаи худ қарор диҳем.

Илова бар ин, ҳифзи истиқлолу озодии Тоҷикистони маҳбубамон ва дастовардҳои он – сулҳу оромӣ, суботи сиёсӣ ва ваҳдати миллӣ бояд қарзи инсонӣ, вазифаи шаҳрвандӣ ва рисолати имонии ҳар як фарди бонангу номус ва ватандӯсту ватанпарасти ҷомеа бошад.

Мо бояд тамоми донишу таҷриба, маҳорату малака ва саъю талоши худро минбаъд низ ба рушди давлати соҳибихтиёрамон ва Ватани аҷдодиамон равона кунем, кишвари маҳбубамонро пешрафта гардонем ва барои наслҳои оянда як мулки обод мерос гузорем.

Ба кулли мардуми шарифи Тоҷикистон, ба ҳар кадоми шумо – вакилони халқ ва ҳозирини гиромӣ саодати рӯзгор, муваффақият ва барори кор орзумандам!

Ҳамеша сарбаланду комёб бошед, ҳамватанони азиз!

Қ А Р О Р И
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№1

аз 12 декабри соли 2022 ш.Душанбе

Дар бораи хориҷ намудани Холдорзода Хусрав Зайниддин аз ҳайати раёсати суди вилояти Хатлон

Пешниҳоди Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистонро баррасӣ намуда, дар асоси моддаи 25 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон", Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон-

Қ А Р О Р К А Р Д:

Холдорзода Хусрав Зайниддин бинобар аз вазифаи судяи суди вилояти Хатлон озод карда шуданаш, аз ҳайати раёсати суди вилояти Хатлон хориҷ карда шавад.

Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон Ш.Шоҳиён

Котиби Пленум
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон С.Ҳакимзода

Қ А Р О Р И
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№2

аз 12 декабри соли 2022 ш.Душанбе

Дар бораи хориҷ намудани Назри Муҳаммадвали аз ҳайати раёсати суди вилояти Хатлон

Пешниҳоди Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистонро баррасӣ намуда, дар асоси моддаи 25 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон", Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон-

Қ А Р О Р К А Р Д:

Назри Муҳаммадвали бинобар аз вазифаи муовини раиси суди вилояти Хатлон озод карда шуданаш, аз ҳайати раёсати суди вилояти Хатлон хориҷ карда шавад.

Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон Ш.Шоҳиён

Котиби Пленум
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон С.Ҳакимзода

Қ А Р О Р И
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№3

аз 12 декабри соли 2022 ш.Душанбе

Дар бораи хориҷ намудани Табарзода Изатулло Сафар аз ҳайати раёсати суди вилояти Хатлон

Пешниҳоди Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистонро баррасӣ намуда, дар асоси моддаи 25 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон", Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон-

Қ А Р О Р К А Р Д:

Табарзода Изатулло Сафар бинобар аз вазифаи муовини раиси суди вилояти Хатлон озод карда шуданаш, аз ҳайати раёсати суди вилояти Хатлон хориҷ карда шавад.

Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон Ш.Шоҳиён

Котиби Пленум
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон С.Ҳакимзода

Қ А Р О Р И
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№4

аз 12 декабри соли 2022 ш.Душанбе

Дар бораи хориҷ намудани Абдулғанизода Абдулмонеъ аз ҳайати раёсати суди шаҳри Душанбе

Пешниҳоди Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистонро баррасӣ намуда, дар асоси моддаи 25 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон”, Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон-

Қ А Р О Р К А Р Д:

Абдулғанизода Абдулмонеъ бинобар аз вазифаи судяи суди шаҳри Душанбе озод карда шуданаш, аз ҳайати раёсати суди шаҳри Душанбе хориҷ карда шавад.

Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон Ш.Шоҳиён

Котиби Пленум
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон С.Ҳакимзода

Қ А Р О Р И
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№5

аз 12 декабри соли 2022 ш.Душанбе

Дар бораи хориҷ намудани Ҳамидзода Гулнисо Ашур аз ҳайати раёсати суди шаҳри Душанбе

Пешниҳоди Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистонро баррасӣ намуда, дар асоси моддаи 25 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон”, Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон-

Қ А Р О Р К А Р Д:

Ҳамидзода Гулнисо Ашур бинобар аз вазифаи судяи суди шаҳри Душанбе озод карда шуданаш, аз ҳайати раёсати суди шаҳри Душанбе хориҷ карда шавад.

Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон Ш.Шоҳиён

Котиби Пленум
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон С.Ҳакимзода

Қ А Р О Р И
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№6

аз 12 декабри соли 2022 **ш.Душанбе**

Дар бораи тасдиқ намудани Расулзода Нуриддин Ғафор ба ҳайати раёсати суди вилояти Хатлон

Пешниҳоди Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистонро баррасӣ намуда, дар асоси моддаи 25 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон”, Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон-

Қ А Р О Р К А Р Д:

Раиси суди вилояти Хатлон Расулзода Нуриддин Ғафор ба ҳайати раёсати суди вилояти Хатлон тасдиқ карда шавад.

Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон **Ш.Шоҳиён**

Котиби Пленум
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон **С.Ҳакимзода**

Қ А Р О Р И
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№7

аз 12 декабри соли 2022 ш.Душанбе

Дар бораи тасдиқ намудани Табарзода Изатулло Сафар ба ҳайати раёсати суди вилояти Хатлон

Пешниҳоди Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистонро баррасӣ намуда, дар асоси моддаи 25 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон”, Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон-

Қ А Р О Р К А Р Д:

Муовини раиси суди вилояти Хатлон Табарзода Изатулло Сафар ба ҳайати раёсати суди вилояти Хатлон тасдиқ карда шавад.

Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон Ш.Шоҳиён

Котиби Пленум
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон С.Ҳакимзода

Қ А Р О Р И
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№8

аз 12 декабри соли 2022 ш.Душанбе

Дар бораи тасдиқ намудани Наимзода Пайрав Сулаймонӣ ба ҳайати раёсати суди вилояти Хатлон

Пешниҳоди Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистонро баррасӣ намуда, дар асоси моддаи 25 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон”, Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон-

Қ А Р О Р К А Р Д:

Муовини раиси суди вилояти Хатлон Наимзода Пайрав Сулаймонӣ ба ҳайати раёсати суди вилояти Хатлон тасдиқ карда шавад.

Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон Ш.Шоҳиён

Котиби Пленум
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон С.Ҳакимзода

Қ А Р О Р И
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№9

аз 12 декабри соли 2022 ш.Душанбе

Дар бораи тасдиқ намудани Наҷмидинзода Садриддин Сайфидин ба ҳайати раёсати суди вилояти Хатлон

Пешниҳоди Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистонро баррасӣ намуда, дар асоси моддаи 25 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон", Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон-

Қ А Р О Р К А Р Д:

Судяи суди вилояти Хатлон Наҷмидинзода Садриддин Сайфидин ба ҳайати раёсати суди вилояти Хатлон тасдиқ карда шавад.

Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон Ш.Шоҳиён

Котиби Пленум
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон С.Ҳакимзода

Қ А Р О Р И
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№10

аз 12 декабри соли 2022 **ш.Душанбе**

Дар бораи тасдиқ намудани Бобизода Зафар Бобоназар ба ҳайати раёсати суди Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон

Пешниҳоди Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистонро баррасӣ намуда, дар асоси моддаи 25 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон”, Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон,-

Қ А Р О Р К А Р Д:

Муовини якуми раиси суди Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон Бобизода Зафар Бобоназар ба ҳайати раёсати суди Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон тасдиқ карда шавад.

Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон **Ш.Шоҳиён**

Котиби Пленум
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон **С.Ҳакимзода**

Қ А Р О Р И
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№11

аз 12 декабри соли 2022 ш.Душанбе

Дар бораи тасдиқ намудани Абдуллозода Орзу Зинатулло ба ҳайати раёсати суди Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон

Пешниҳоди Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистонро баррасӣ намуда, дар асоси моддаи 25 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон”, Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон,-

Қ А Р О Р К А Р Д:

Муовини раиси суди Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон Абдуллозода Орзу Зинатулло ба ҳайати раёсати суди Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон тасдиқ карда шавад.

Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон Ш.Шоҳиён

Котиби Пленум
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон С.Ҳакимзода

Қ А Р О Р И
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№12

аз 12 декабри соли 2022 **ш.Душанбе**

Дар бораи тасдиқ намудани Давлатзода Саидраҳмон Аҳтам ба ҳайати раёсати суди шаҳри Душанбе

Пешниҳоди Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистонро баррасӣ намуда, дар асоси моддаи 25 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон”, Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон,-

Қ А Р О Р К А Р Д:

Муовини якуми раиси суди шаҳри Душанбе Давлатзода Саидраҳмон Аҳтам ба ҳайати раёсати суди шаҳри Душанбе тасдиқ карда шавад.

Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон **Ш.Шоҳиён**

Котиби Пленум
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон **С.Ҳакимзода**

Қ А Р О Р И
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№13

аз 12 декабри соли 2022 ш.Душанбе

Дар бораи тасдиқ намудани Абдулғанизода Абдулмонеъ ба ҳайати раёсати суди шаҳри Душанбе

Пешниҳоди Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистонро баррасӣ намуда, дар асоси моддаи 25 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон”, Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон,-

Қ А Р О Р К А Р Д:

Судяи суди шаҳри Душанбе Абдулғанизода Абдулмонеъ ба ҳайати раёсати суди шаҳри Душанбе тасдиқ карда шавад.

Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон Ш.Шоҳиён

Котиби Пленум
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон С.Ҳакимзода

Қ А Р О Р И
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№14

аз 12 декабри соли 2022 ш.Душанбе

Дар бораи тасдиқ намудани Ҳамидзода Гулнисо Ашур ба ҳайати раёсати суди шаҳри Душанбе

Пешниҳоди Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистонро баррасӣ намуда, дар асоси моддаи 25 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон”, Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон,-

Қ А Р О Р К А Р Д:

Судяи суди шаҳри Душанбе Ҳамидзода Гулнисо Ашур ба ҳайати раёсати суди шаҳри Душанбе тасдиқ карда шавад.

Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон Ш.Шоҳиён

Котиби Пленум
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон С.Ҳакимзода

Қ А Р О Р И
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№15

аз 12 декабри соли 2022 **ш.Душанбе**

Дар бораи тасдиқ намудани Назариён Нигора Қосимӣ ба ҳайати раёсати суди вилояти Суғд

Пешниҳоди Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистонро баррасӣ намуда, дар асоси моддаи 25 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон”, Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон,-

Қ А Р О Р К А Р Д:

Судяи суди вилояти Суғд Назариён Нигора Қосимӣ ба ҳайати раёсати суди вилояти Суғд тасдиқ карда шавад.

Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон **Ш.Шоҳиён**

Котиби Пленум
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон **С.Ҳакимзода**

Қ А Р О Р И
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№16

аз 29 декабри соли 2022 ш.Душанбе

Дар бораи озод намудани Қодирзода Тоҳир Қамар аз вазифаи раиси коллегияи судӣ оид ба парвандаҳои граждании Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Пешниҳоди Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистонро баррасӣ намуда, дар асоси моддаи 25 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон”, Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон-

Қ А Р О Р К А Р Д:

Қодирзода Тоҳир Қамар бинобар аз вазифаи судяи Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон бозхонд гардиданаш аз вазифаи раиси коллегияи судӣ оид ба парвандаҳои граждании Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон озод карда шавад.

Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон Ш.Шоҳиён

Котиби Пленум
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон С.Ҳакимзода

Қ А Р О Р И
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№17

аз 29 декабри соли 2022 ш.Душанбе

Дар бораи хориҷ намудани Азизӣ Шамс Одина аз ҳайати коллегияи судӣ оид ба парвандаҳои граждании Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Пешниҳоди Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистонро баррасӣ намуда, дар асоси моддаи 25 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон”, Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон-

Қ А Р О Р К А Р Д:

Азизӣ Шамс Одина бинобар аз вазифаи судяи Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон бозхонд гардиданаш аз ҳайати коллегияи судӣ оид ба парвандаҳои граждании Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон хориҷ карда шавад.

Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон Ш.Шоҳиён

Котиби Пленум
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон С.Ҳакимзода

Қ А Р О Р И
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№18

аз 29 декабри соли 2022 ш.Душанбе

Дар бораи озод намудани Ализода Шодмони Шамс аз вазифаи раиси коллегияи судӣ оид ба парвандаҳои оилавии Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Пешниҳоди Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистонро баррасӣ намуда, дар асоси моддаи 25 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон”, Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон-

Қ А Р О Р К А Р Д:

Ализода Шодмони Шамс аз вазифаи раиси коллегияи судӣ оид ба парвандаҳои оилавии Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон озод карда шавад.

Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон Ш.Шоҳиён

Котиби Пленум
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон С.Ҳакимзода

Қ А Р О Р И
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№19

аз 29 декабри соли 2022 ш.Душанбе

Дар бораи хориҷ намудани Тағозода Абдуқаҳҳор Саидмурод аз ҳайати коллегияи ҳарбии Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Пешниҳоди Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистонро баррасӣ намуда, дар асоси моддаи 25 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон”, Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон-

Қ А Р О Р К А Р Д:

Тағозода Абдуқаҳҳор Саидмурод аз ҳайати коллегияи ҳарбии Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон хориҷ карда шавад.

Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон Ш.Шоҳиён

Котиби Пленум
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон С.Ҳакимзода

Қ А Р О Р И
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№20

аз 29 декабри соли 2022 ш.Душанбе

Дар бораи тасдиқ намудани Тағозода Абдуқаҳҳор Саидмурод ба ҳайати коллегияи судӣ оид ба парвандаҳои ҳуқуқвайронкунии маъмурии Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Пешниҳоди Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистонро баррасӣ намуда, дар асоси моддаи 25 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон", Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон,-

Қ А Р О Р К А Р Д:

Тағозода Абдуқаҳҳор Саидмурод ба ҳайати коллегияи судӣ оид ба парвандаҳои ҳуқуқвайронкунии маъмурии Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда шавад.

Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон Ш.Шоҳиён

Котиби Пленум
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон С.Ҳакимзода

Қ А Р О Р И
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№21

аз 29 декабри соли 2022 ш.Душанбе

Дар бораи тасдиқ намудани Тағозода Абдуқаҳҳор Саидмурод ба вазифаи раиси коллегияи судӣ оид ба парвандаҳои ҳуқуқвайронкунии маъмурии Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Пешниҳоди Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистонро баррасӣ намуда, дар асоси моддаи 25 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон”, Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон,-

Қ А Р О Р К А Р Д:

Тағозода Абдуқаҳҳор Саидмурод ба вазифаи раиси коллегияи судӣ оид ба парвандаҳои ҳуқуқвайронкунии маъмурии Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда шавад.

Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон Ш.Шоҳиён

Котиби Пленум
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон С.Ҳакимзода

Қ А Р О Р И
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№22

аз 29 декабри соли 2022 ш.Душанбе

Дар бораи тасдиқ намудани Ализода Шодмони Шамс ба ҳайати коллегияи судӣ оид ба парвандаҳои граждании Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Пешниҳоди Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистонро баррасӣ намуда, дар асоси моддаи 25 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон”, Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон,-

Қ А Р О Р К А Р Д:

Ализода Шодмони Шамс ба ҳайати коллегияи судӣ оид ба парвандаҳои граждании Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда шавад.

Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон Ш.Шоҳиён

Котиби Пленум
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон С.Ҳакимзода

Қ А Р О Р И
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№23

аз 29 декабри соли 2022 **ш.Душанбе**

Дар бораи тасдиқ намудани Ализода Шодмони Шамс ба вазифаи раиси коллегияи судӣ оид ба парвандаҳои граждании Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Пешниҳоди Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистонро баррасӣ намуда, дар асоси моддаи 25 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон”, Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон,-

Қ А Р О Р К А Р Д:

Ализода Шодмони Шамс ба вазифаи раиси коллегияи судӣ оид ба парвандаҳои граждании Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда шавад.

Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон **Ш.Шоҳиён**

Котиби Пленум
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон **С.Ҳакимзода**

Қ А Р О Р И
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№24

аз 29 декабри соли 2022 ш.Душанбе

Дар бораи тасдиқ намудани Ҳаким Рухшона Аскар ба вазифаи раиси коллегияи судӣ оид ба парвандаҳои оилавии Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Пешниҳоди Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистонро баррасӣ намуда, дар асоси моддаи 25 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон", Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон,-

Қ А Р О Р К А Р Д:

Ҳаким Рухшона Аскар ба вазифаи раиси коллегияи судӣ оид ба парвандаҳои оилавии Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда шавад.

Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон Ш.Шоҳиён

Котиби Пленум
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон С.Ҳакимзода

Қ А Р О Р И
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№25

аз 29 декабри соли 2022 ш.Душанбе

Дар бораи хориҷ намудани Қодирзода Тоҳир Қамар аз ҳайати таҳририяи маҷаллаи «Нашрияи Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон»

Пешниҳоди Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистонро баррасӣ намуда, дар асоси моддаи 25 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон", Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон,-

Қ А Р О Р К А Р Д:

Қодирзода Тоҳир Қамар аз ҳайати таҳририяи маҷаллаи «Нашрияи Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон» хориҷ карда шавад.

Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон Ш.Шоҳиён

Котиби Пленум
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон С.Ҳакимзода

Қ А Р О Р И
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№26

аз 29 декабри соли 2022 ш.Душанбе

Дар бораи тасдиқ намудани Ҳаким Рухшона Аскар ба ҳайати таҳририяи маҷаллаи «Нашрияи Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон»

Пешниҳоди Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистонро баррасӣ намуда, дар асоси моддаи 25 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон”, Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон,-

Қ А Р О Р К А Р Д:

Раиси коллегияи судӣ оид ба парвандаҳои оилавии Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон Ҳаким Рухшона Аскар ба ҳайати таҳририяи маҷаллаи «Нашрияи Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон» тасдиқ карда шавад.

Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон Ш.Шоҳиён

Котиби Пленум
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон С.Ҳакимзода

Қ А Р О Р И
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№27

аз 29 декабри соли 2022 ш.Душанбе

Дар бораи тасдиқ намудани Тағозода Абдуқаҳҳор Саидмурод ба ҳайати таҳририяи маҷаллаи «Нашрияи Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон»

Пешниҳоди Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистонро баррасӣ намуда, дар асоси моддаи 25 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон”, Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон,-

Қ А Р О Р К А Р Д:

Раиси коллегияи судӣ оид ба парвандаҳои ҳуқуқвайронкунии маъмурии Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон Тағозода Абдуқаҳҳор Саидмурод ба ҳайати таҳририяи маҷаллаи «Нашрияи Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон» тасдиқ карда шавад.

Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон Ш.Шоҳиён

Котиби Пленум
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон С.Ҳакимзода

ҶАМЪБАСТИ
тачрибаи судӣ оид ба баррасии парвандаҳо вобаста ба муқаррар кардани ҷои зисти кӯдак ва муошират бо кӯдак

Коллегияи судӣ оид ба парвандаҳои оилавии Суди Олӣ бобати ичрои банди 13 нақшаи кории Суди Олӣ барои нимсолаи дуюми соли 2022 тачрибаи баррасии парвандаҳои оилавиро вобаста ба муқаррар кардани ҷои зисти кӯдак ва муошират бо кӯдак, ки дар судҳои ҷумҳурӣ дар давраи соли 2021 баррасӣ шудаанд, мавриди омӯзишу таҳлил қарор дода, натиҷаи онро ҷамъбаст намуданд.

Мувофиқи моддаи 61 КО Ҷумҳурии Тоҷикистон падару модар нисбат ба фарзандонашон ҳуқуқу уҳдадориҳои баробар доранд.

Мувофиқи қисми 1 моддаи 63 Кодекси мазкур падару модар барои тарбия ва рушду камоли фарзандонашон масъулият дошта, вазифадоранд, ки дар бораи саломатӣ, такомули ҷисмонӣ, руҳӣ, маънавӣ ва ахлоқӣ, таълим, касбомӯзии фарзандонашон ғамхорӣ намоянд.

Падару модар дар тарбияи фарзандони худ нисбат ба ҳамаи шахсони дигар ҳуқуқи афзалиятнок доранд.

Мувофиқи қисми 1 моддаи 65 КО Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқу уҳдадориҳои падару модар набояд бархилофи манфиатҳои фарзандон татбиқ шаванд.

Тибқи талаботи қисми 4 моддаи мазкур ҷои истиқомати кӯдак дар сурати ҷудо зиндагӣ кардани падару модар бо мувофиқаи байни онҳо муқаррар карда мешавад. Дар сурати набудани мувофиқа баҳси падару модарро суд дар асоси манфиати кӯдакон ва бо назардошти фикру хоҳиши онҳо ҳал менамояд. Зимнан суд дилбастагии кӯдакро нисбат ба падар ё модар, бародару хоҳарон синну соли кӯдак сифати маънавӣ ва дигар сифатҳои хосаи падару модар, муносибате, ки байни падар ва модар ва

кӯдак мавҷуд аст, имконияти ба кӯдак фароҳам овардани шароити тарбия ва рушту камоли он (навъи фаъолият, низоми кори падару модар, вазъи моддӣ ва оилавӣ падару модар ва ғайраро) ба инобат мегирад.

Мувофиқи муқаррароти моддаи 33 Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон давлат оиларо ҳамчун асоси ҷамъият ҳимоя мекунад, яъне дар ин модда уҳдадориҳои давлат дар мавриди таҳти ҳимояи худ гирифтани оила ҳамчун асоси ҷамъият таъкид шудааст.

Моддаи 34 Конститутсия муқаррар кардааст, ки модару кӯдак таҳти ҳимоя ва ғамхории махсуси давлатанд. Падару модар барои таълиму тарбияи фарзандон ва фарзандони болиғу қобили меҳнат барои нигоҳубин ва таъминоти иҷтимоии падару модар масъул мебошанд.

Ҳифзи ҳуқуқҳои кӯдак дар як қатор санадҳои ҳуқуқи байналмилалӣ пешбинӣ шудааст ва яке аз муҳимтарини онҳо Конвенсияи СММ «Дар бораи ҳуқуқи кӯдак» мебошад, ки онро Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун узви комилҳуқуқи ҷомеаи ҷаҳонӣ соли 1993 ба тасвиб расонидааст.

Моддаи 3 Конвенсия таъмини манфиатҳои беҳтарини кӯдакро пешбинӣ намуда, таъкид мекунад, ки зимни қабули қарор аз ҷониби мақомоти давлатӣ, ки бевосита ба ҳуқуқҳои кӯдак алоқаманданд, бояд диққати асосӣ ба манфиати беҳтарини кӯдак равона шуда бошад. Ин принсип ба қарорҳои судӣ, маъмурӣ ва қонунгузор, инчунин муассисаҳои давлатию ғайридавлатӣ, ки бо татбиқи масъалаҳои таъминоти иҷтимоии кӯдакон машғуланд, дахл дорад. Татбиқи принсипи мазкур ҳамчун нуктаи асосии Конвенсия ва вазифаи муҳимтарини давлатҳои аъзо ҳисобида мешавад.

Тибқи талаботи моддаи 12 Конвенсия давлатҳои аъзо ба кӯдаке, ки қодир аст ақидаҳои шахсии худро баён кунад, ҳуқуқи изҳор намудани ин ақидаҳоро аз рӯи тамоми

масъалаҳои ба кӯдак дахлдошта таъмин менамоянд, зимнан ба ақидаҳои кӯдак мутобиқи синну сол ва камолоти кӯдак аҳамияти зарурӣ зоҳир карда мешавад. Бо ин мақсад ба кӯдак, аз ҷумла, имконият дода мешавад, ки дар ҷараёни ҳама гуна тафтишоти судӣ ё маъмурии ба кӯдак дахлдошта бевосита ё ба воситаи намоянда ё мақоми дахлдор, бо тартиби пешбининамудаи меъёрҳои мурофиавии қонунгузории миллӣ ақидаи худро баён кунад.

Мувофиқи муқаррароти қисми 3 моддаи 10 Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон санадҳои ҳуқуқии байналмилалие, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф кардааст, қисми таркибии низоми ҳуқуқии ҷумҳуриро ташкил медиҳанд.

Бахри иҷрои ухдадориҳои байналмилалии Тоҷикистон дар санадҳои меъёрии ҳуқуқии миллӣ, ба монанди Кодекси оила, қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳифзи ҳуқуқҳои кӯдак, «Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд» ва як қатор қонунҳои дигар таъмини манфиатҳои беҳтарини кӯдак мустаҳкам карда шудаанд.

Таҳлили амалияи судӣ оид ба баррасии парвандаҳо вобаста ба муқаррар кардани ҷои зисти кӯдак ва муошират бо кӯдак бо назардошти талаботи санадҳои болозикр ва Қарори №16 Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи таҷрибаи аз ҷониби судҳо татбиқ намудани қонунгузорӣ ҳангоми баррасии баҳсҳои вобаста бо тарбияи фарзандон» гузаронида шуд.

Ҳангоми баррасии парвандаҳо асосан аз ҷониби судҳо талаботи меъёрҳои қонуни мурофиавӣ ва моддӣ риоя карда шуда, ҳолатҳои бекор кардани санадҳои судӣ аз ҷониби судҳои болоӣ ҷой надорад.

Ҳамзамон муайян гардид, ки дар фаъолияти судҳо зимни баррасии чунин парвандаҳо ҳолатҳои алоҳидаи риоя нашудани талаботи Кодекси оилаи Ҷумҳурии Тоҷикистон

(минбаъд КО), Кодекси мурофиавии граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон (минбаъд КМГ), тавзеҳоти роҳбарикунандаи Қарори №16 Пленуми Суди Олӣ «Дар бораи таҷрибаи аз ҷониби судҳо татбиқ намудани қонунгузорӣ ҳангоми баррасии баҳсҳои вобаста бо тарбияи фарзандон» зимни баррасии чунин парвандаҳо ҷой доранд.

Тибқи талаботи зербанди 2 банди 2 моддаи 4 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи боҷи давлатӣ» аз аризаҳои даъвогии дорои хусусияти ғайримолумулкӣ, ки предмети онҳо нархгузорӣ карда намешаванд:

-барои шахсони воқеъи -5% аз нишондиҳанда барои ҳисобҳо.

Омузиши парвандаҳо собит месозад, таҷрибаи пардохт намудани боҷи давлатӣ вобаста бо категорияи парвандаҳои мазкур дар судҳои Ҷумҳурӣ гуногун буда, ҳангоми қабули аризаҳои даъвогӣ оиди муайян намудани ҷои зисти фарзанд, тартиби муошират бо фарзанд талаботи қонуни мазкур риоя накарда, ба ҷои 3,20 сомонӣ дар баъзе ҳолатҳо 6 сомонӣ, дар баъзе ҳолатҳо 8 сомонӣ, дар баъзе ҳолатҳо 15 сомонӣ ва дар баъзе ҳолатҳои дигар умуман боҷи давлатӣ пардох карда намешавад. Судяҳо аризаҳои даъвогиро бе пардохти боҷи давлатӣ, ё ин ки нодуруст пардохт намудани боҷи давлатӣ ба истеҳсолоти суд қабул намуда, ҳангоми қабул намудани ҳалнома ин масъаларо мавриди санҷиш ва баҳодиҳӣ қарор намедиҳанд.

Масалан, парвандаи оилавӣ аз рӯи даъвои У.З.М. ба ҷавобгарии У.К.Г. дар бораи муқаррар намудани ҷои зисти кӯдакро 05 июли соли 2021 судяи суди ноҳияи М. бе пардохти боҷи давлатӣ ба истеҳсолоти худ қабул карда, баррасӣ намудааст. Дар маводҳои парванда аризаи даъвогар У.З.М. ва ҳамчунин таъиноти судя, ки даъвогар аз пардохти боҷи давлатӣ озод карда шуда бошад, ҷой надорад.

Мисоли дигар, бо парванда бо даъвои С.А.С. ба ҷавобгарии С.Н.Ҷ. дар бораи муқаррар кардани ҷои зисти кӯдак боҷи давлатӣ супорида нашудааст. Омодасозии парванда ба таври дахлдор гузаронида нашуда, мақомоти васояту парасторӣ ҷалб карда нашуда, аризаи даъвогӣ ба мақомот фиристода нашудааст.

Ҳамчунин, бо парвандаи оилавӣ бо даъвои Ш.Д. нисбати М.Ҷ. оиди муайян намудани тартиби муошират бо фарзанд 23 апрели соли 2021 бе пардохти боҷи давлатӣ ба баррасии суди шаҳри Б. қабул карда шуда, ариза қонеъ карда шудааст, вале дар маводҳои парванда аризаи Ш.Д.Ш. ва таъиноти судя, ки даъвогар аз пардохти боҷи давлатӣ озод шуда бошад, ҷой надорад. Ҳамчунин ҳангоми қабули ҳалнома низ ин масъала вавриди муҳокима ва баҳодиҳӣ карор дода нашудааст.

Ба ҳамин монанд камбудиҳо дар парванда бо даъвои Ҳ.О.А. бо ҷавобгарии Т.О.Т. боҷи давлатӣ супорида нашуда, дар парванда мактуб ба прокуратура мавҷуд набуда, омодасозӣ ба таври дахлдор гузаронида нашудааст.

Тибқи талаботи моддаи 136 КМГ Ҷумҳурии Тоҷикистон судя уҳдадор аст дар давоми се рӯз аз рӯзи ворид гардидани аризаи даъвогӣ ба суд масъалаи ба мурофиаи суд қабул намудани аризаи даъвогиро баррасӣ кунад.

Дар хусуси қабули аризаи даъвогӣ судя таъинот қабул мекунад, ки мутобиқи он баррасии парвандаи гражданӣ дар суди марҳилаи якум оғоз мегардад.

Талаботи меъёри мазкур дар ҳолати зерин аз ҷониби судяҳо вайрон карда шуда, муддатҳои туллонӣ парвандаҳо ба истеҳсолоти суд қабул нагардида парванда оғоз нашудааст.

Масалан, даъвои М.Ф.О. ба ҷавобгарии М.С.А. оиди муайян намудани тартиби муошират бо фарзанд 29 июни соли 2021 ба суди ноҳияи З. дохил гардида, бо таъиноти

судя аз 30 июни соли 2021 беҳаракат мононда шуда, барои ислоҳ намудани камбудиҳо ба даъвогар то 14 июли соли 2021 муҳлат дода шудааст. Пас аз ислоҳи камбудиҳо бо вайрон намудани талаботи меъёри мазкур, аризаи даъвогӣ 21 июли соли 2021 ба баррасии судӣ қабул карда шудаст.

Мисоли дигар, даъвои Ҳ.З.М. ба ҷавобгарии Ҳ.Ш.М. оиди муқаррар намудани ҷои зист ва талаб карда гирифтани кӯдак 05 феврали соли 2021 ба суди ноҳияи В. дохил гардида бошад ҳам, бо таъиноти судя аз 05 апрели соли 2021 ба баррасии судӣ қабул карда шуда, парвандаи оилавӣ оғоз карда шудаст.

Тибқи талаботи қисми 2 моддаи 150 КМГ Ҷумҳурии Тоҷикистон омодасозии парванда ба муҳокимаи судӣ нисбат ба ҳар як парвандаи граждании ҳатмӣ буда, аз ҷониби судя бо иштироки шахсони иштирокчии парванда ва намояндагони онҳо анҷом дода мешавад.

Яке аз омилҳои асосии дуруст ва саривақт баррасӣ намудани парванда омодасозии он ба муҳокимаи судӣ мебошад. Ба таври дахлдор нагузаронидани амалиётҳо оид ба омодасозии парванда ба муҳокимаи судӣ боиси мавқуф гузоштани баррасии судӣ, кашолкорӣ ва қабул намудани санадҳои нодурусти судӣ шуда метавонад.

Мутобиқи талаботи банди 2 Қарори №12 Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи омодасозии парвандаҳои граждании ба муҳокимаи судӣ» иҷро намудани ҳар яке аз вазифаҳои омодасозии парванда ба муҳокимаи судӣ, ки дар моддаи 151 КМГ Ҷумҳурии Тоҷикистон нишон дода шудааст, ҳатмӣ мебошад.

Мувофиқи талаботи моддаи 78 КО Ҷумҳурии Тоҷикистон, банди 2 Қарори №16 Пленуми Суди Олӣ ҳангоми дар суд баррасӣ намудани баҳсҳои вобаста бо тарбияи кӯдакон сарфи назар аз он ки даъвои ҳимояи онҳоро кӣ пешниҳод кардааст, мақомоти васояту парасторӣ бояд ҷиҳати иштирок дар баррасии парванда

ҷалб карда шуда, мақомоти зикршуда вазифадор аст шароити зиндагии кӯдак ва шахсеро (шахсонеро), ки даъвои тарбия кардани ӯро дорад, санҷиш намуда, ба суд санади санҷиш ва хулосаи ба он асосёфтаро доир ба моҳияти баҳс пешниҳод намояд.

Судҳо бояд масъалаи гузаронидани санҷиши шароити зиндагии кӯдак ва шахсе, ки даъвои тарбия кардани ӯро дорад ҳангоми гузаронидани омодасозии парвандаҳо ба муҳокимаи судӣ ҳал намоянд.

Зимни омӯзиши парвандаҳо муайян гардид, ки ин талаботи қонун аз ҷониби судҳо дар баъзе ҳолатҳо риоя намегарданд.

Масалан, аризаи даъвогии М.Ҷ. нисбат ба И.Ю. оид ба талаб карда гирифтани кӯдак ва муайян кардани ҷои зисти фарзанд аз ҷониби суди ноҳияи Ф. 3 августи соли 2021 қабул карда шуда, 9 августи соли 2021 таъинот оид ба омодасозии парванда ба муҳокимаи судӣ бароварда шудааст. Аз ҷониби суд амалиётҳои асосие, ки бояд бо парвандаи мазкур гузаронад, иҷро карда нашудааст. Чунончи, аз ҷониби суд ба ҷавобгар нусхаи аризаи даъвоӣ дода нашудааст, мақомоти васояту парасториро барои иштирок дар баррасии парванда ҷалб накарда, аз мақомоти зикршуда оид ба шароити зиндагии даъвогар, ки даъвои тарбия кардани кӯдакро дорад, санад ва хулосаи ба он асосёфта доир ба моҳияти баҳс талаб карда нашудааст. Амалиётҳои асосии дар давраи омодасозӣ гузаронидамешударо иҷро накарда, баррасии парвандаро ба рӯзи 18 августи соли 2021 таъин кардааст. Аз ҳуҷҷатҳои парванда дида мешавад, ки ҷавобгар умуман ба баррасии парванда даъват карда нашуда, ягон ҳуҷҷате, ки ба маҷлиси судӣ даъват шудани ҷавобгарро тасдиқ мекарда бошад, вуҷуд надорад. Мурофиаи судӣ бе иштироки ҷавобгар гузаронида шуда, даъвогар аз даъвояш даст кашидааст. Дар мурофиаи судӣ иштирок накардани

ҷавобгар мавриди баррасӣ қарор дода нашудааст. Дар асоси таъиноти маҷлиси судӣ аз 18 августи соли 2021 баррасии парванда бинобар сабаби аз даъво даст кашидани даъвогар қатъ карда шуда, нусхаи таъиноти мазкур ба ҷавобгар ирсол карда нашудааст.

Мисоли дигар, парвандаи оилавӣ бо даъвои А.Ё. ба ҷавобгарии Х.Р., бе санад ва хулосаи мақомоти васоят ва парасторӣ оид ба шароити зиндагонии кӯдак ва падару модараш ба баррасӣ таъин карда шуда, бе иштироки мақомоти мазкур баррасӣ гардидааст.

Чунин камбудиҳо бо парвандаи оилавӣ бо даъвои Ш.Ш.Х. бо ҷавобгарии Б.Ш.А. оиди муқаррар кардани ҷои истиқомати фарзандон бе иштироки мақомоти васоят ва парвасторӣ, хулосаи мақомоти мазкур вобаста ба шароити зисти фарзандон ва иштироки прокурор баррасӣ гардида, баррасии парванда бинобар даст кашидани даъвогар аз даъвояш қатъ карда шудааст. Нусхаи таъинот ба ҷавобгар супорида нашудааст.

Хамчунин, бо парвандаи оилавӣ аз рӯи даъвои М.Х.Ш. ба ҷавобгарии С.М.С. оиди муқаррар намудани тартиби муошират бо фарзанд хулосаи мақомоти васоят ва парвасторӣ ба суд пешниҳод нашуда, иштироки намояндаи мақомоти мазкур, ҷавобгар ва ҳамчунин прокурор дар баррасии парванда таъмин карда нашудааст.

Камбудиҳои мазкур дар фаъолияти судяҳои суди ноҳияи Р. низ ба назар мерасад.

Масалан, парванда бо даъвои Ҳ.Э.М. нисбати С.Н.Ш. оиди муайян намудани ҷои зисти фарзанд ва озод намудан аз пардохти алимент ба суди ноҳияи Р. 03 августи соли 2021 ворид гардида бошад ҳам, дар таъиноти судя дар бораи қабули аризаи даъвогӣ ва оғоз намудани парвандаи оилавӣ санаи 24 июни соли 2021 нишон дода шудааст. Дар таъинот оид ба омодасозии парванда ба муҳокимаи судӣ санаи баровардани таъинот гузошта нашуда, ба кадом рӯз

даъват намудани тарафҳо низ нишон дода нашудааст. Ҷавобгар ба баррасии судӣ ҷалб карда нашуда, парванда бе иштироки ҷавобгар, прокурор ва намояндаи мақомоти васоят ва парасторӣ баррасӣ гардида, даъво қонеъ карда шудааст. Нусхаи ҳалнома ба тарафҳо фиристода нашудааст.

Инчунин, дар баррасии парванда бо даъвои Ш.Ш.С. ба ҷавобгарии Ш.А.С. оид ба муқаррар кардани ҷои зисти кӯдак ва рӯёнидани алимент, бинобар бо моддаи 43 КМГ Ҷумҳурии Тоҷикистон даъворо кам намудани даъвогар суд даъворо фақат дар қисми алимент баррасӣ намудааст. Мебоист суд дар қисми муқаддимавии ҳалнома моҳияти даъворо дарҷ карда, сипас дар қисми асосноккунии ҳалнома дар бораи кам кардани даъво дарҷ мекард.

Ҳамзамон, дар баррасии аризаи даъвогии М.О. нисбат ба Қ.Н. оид ба муайян кардани тартиби муошират бо фарзанд ва бартараф кардани монеагӣ бархилофи талаботи моддаҳои 365-366 КМГ Ҷумҳурии Тоҷикистон суд намояндаи мақомоти ваосят ва парасториро ҷалб накарда, танҳо бо ҷалби намояндаи Комиссияи ҳифзи ҳуқуқи кӯдак бе пешниҳоди санади санҷиш ва хулосаи ба он асосёфта оид ба шароити зисти кӯдак ва падару модари ӯ бармаҳал даъворо баррасӣ карда шудааст.

Мисоли дигар, вобаста ба парванда бо даъвои С.Ш.Т. ба ҷавобгарии С.С.С. оид ба муайян намудани ҷои зисти фарзанд боҷи давлатӣ супорида нашуда, хулосаи мақомоти васояту парасторӣ оид ба шароити зисти тарафҳо, ки барои кӯдакон мувофиқ мебошад, мавҷуд нест. Омодасозии парванда ба тариқи дахлдор гузаронида нашуда, мақомоти васояту парасторӣ ҳамчун шахси манфиатдор ба парванда ҷалб карда шуда, аризаи даъвогӣ ба мақомот фиристода нашудааст.

Инчунин, дар баррасии аризаи даъвогии М.Б. нисбат ба М.Б. вобаста ба баҳси мазкур судя санад ва хулосаи

мақомоти васоят ва парасториро нагирифта, баррасии парвандаро таъин карда, дар асоси аз даъво даст кашидани даъвогар баррасии парвандаро қатъ кардааст.

Дар баррасии аризаи даъвогии А.Ҷ. ба ҷавобгарии Г.У. оид ба муқаррар намудани тартиби муошират бо кӯдак аз ҷониби суд намояндаи васоят ва парасторӣ умуман ҷалб карда нашуда, парвандаи мазкур бе иштироки охирон баррасӣ карда шудааст.

Мисоли дигар, аризаи даъвогии Г.М. нисбат ба З.З. ба баррасии судӣ қабул карда шуда, нусхаи аризаи даъвоӣ ба мақомоти васоят ва парасторӣ фиристода нашуда, даъвои мазкур бе иштироки намояндаи мақомоти мазкур баррасӣ гардидааст. Дар қабати парванда санад ва хулосаи мақомоти зикршуда ҷой дошта бошад ҳам, вале ҳуҷҷатҳои мазкур ба суд бе муҳр пешниҳод карда шудаанд.

Инчунин, аризаи даъвогии С.С. нисбат ба С.Р. оид ба муқаррар кардани ҷойи зисти кӯдак ва гирифтани кӯдак аз ҷониби суд 7 январи соли 2021 қабул карда шуда, дар асоси таъиноти омодасозӣ ба муҳокимаи судӣ тарафҳо ба рӯзи 14 январи соли 2021 даъват карда шудаанд. Аз маводи парванда бармеояд, ки дар марҳилаи омодасозӣ ба тарафҳо ҳуқуқу уҳдадориҳояшон фаҳмонида нашуда, дар дастхат имзои онҳо гирифта нашудааст.

Дар асоси талаботи банди 3 Қарори Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 2 октябри соли 2003, таҳти №16 «Дар бораи таҷрибаи аз ҷониби судҳо татбиқ намудани қонунгузорӣ ҳангоми баррасии баҳсҳои вобаста бо тарбияи фарзандон» ҳангоми баррасии парвандаҳои вобаста бо тарбияи кӯдакон прокурор иштирок намуда, бо мақсади амалӣ намудани ваколатҳои ба ӯ вогузошташуда, хулоса медиҳад.

Омӯзиши парвандаҳо нишон дод, ки судяҳо на ҳама вақт талаботи қарори зикршударо риоя мекунанд ва на

ҳама вақт прокурорро барои иштирок дар баррасии парванда даъват мекунанд.

Чунончи, аризаи даъвогии Ҷ.Н. нисбат ба С.Р. оид ба муқаррар кардани ҷои зисти кӯдакон ба суд 17 марти соли 2021 пешниҳод карда шуда, худи ҳамон рӯз дар асоси таъинот аризаи пешниҳодшуда беҳаракат мононда шудааст. Пас азислоҳи камбудиҳо аризаи даъвоӣ 26 марти соли 2021 ба баррасии судӣ қабул карда шуда, пас аз гузаронидани омодасозии парванда ба муҳокимаи судӣ баррасии парванда ба рӯзи 31 майи соли 2021 таъин карда шудааст, вале ба прокурор мактуб оид ба баргузории маҷлиси судӣ равон карда нашудааст.

Чунин камбудӣ дар баррасии аризаи даъвогии С.М. нисбат ба С.Б. оид ба муқаррар кардани ҷои зисти фарзанд низ ҷой дорад. Прокурор барои иштирок ба мурофиаи судӣ даъват карда нашуда, даъвои мазкур бе иштироки прокурор баррасӣ кард шудааст.

Аз он ҷумла, дар баррасии аризаи даъвогии Т.М. ба ҷавобгарии Ш.Ф. оид ба муқаррар кардани ҷои зисти фарзанд, аризаи даъвогии А.Д. нисбат ба Г.Ф. оид ба муқаррар кардани ҷои зисти фарзанд, аризаи даъвогии Ф.М. ба ҷавобгарии Р.Х. оид ба муайян кардани ҷои зисти фарзандон, аризаи даъвогии Ғ.Б. ба ҷавобгарии ба И.С. дар бораи муқаррар намудани ҷои зисти фарзанд прокурор оид ба рӯз ва вақти баргузории баррасии парванда огоҳ карда нашуда, ба мурофиаи судӣ даъват карда нашудааст.

Омӯзиш нишон дод, ки чунин таҷрибаи нодуруст дар суди ноҳияи Ш. низ ҷой дорад. Чунончи, дар баррасии парвандаҳои оилавӣ бо даъвои Ҳ.С. ба ҷавобгарии И.И. дар бораи муайян кардани тартиби муошират бо фарзанд, М.Н. ба ҷавобгарии И.Ф. оид ба муайян кардани тартиби муошират бо фарзанд, Ҳ.М. ба ҷавобгарии Д.Х. оид ба муайян кардани тартиби муошират бо фарзанд, Ҳ.С. ба ҷавобгарии К.З. оид ба муайян кардани тартиби муошират

бо фарзанд прокурор ҷалб карда нашуда, ба рӯзи баргузории мурофиаи судӣ даъват карда нашудааст.

Чунин таҷрибаи номатлуб дар баррасии парвандаҳо дар суди ноҳияи Ф. низ ҷой дорад.

Чунончӣ, аризаи даъвогии А.Н. ба ҷавобгарии Ҷ.Ф. дар бораи гирифтани кӯдак ва муайян кардани ҷойи зисти онҳо аз ҷониби судя 5 июли соли 2021 қабул карда шуда, баррасии парвандаи мазкур бе гирифтани хулоса ва санад оид ба шароити зиндагонии тарафҳо таъин карда шуда, прокурор низ ба маҷлиси судӣ даъват карда нашудааст. Баррасии парвандаи мазкур дар асоси таъиноти маҷлиси судӣ аз 6 августи соли 2021 бинобар сабаби аз даъво даст кашидани даъвогар қатъ карда шуда, ба тарафҳо оид ба оқибатҳои аз даъво даст кашидан фаҳмонида нашуда, аз онҳо вобаста ба ин масъала дастхат гирифта нашудааст.

Мисоли дигар, аризаи даъвогии А.Н. нисбат ба Ҳ.М. дар бораи муқаррар кардани тартиби муошират бо фарзанд ба суд 17 марти соли 2021 ворид гардида, бо таъинот аз 18 марти соли 2021 ба баррасии судӣ қабул карда шудааст, вале дар таъиноти қабули аризаи даъвоӣ оварда шудааст, ки аризаи даъвогии А.Н. ба ҷавобгарии Ҳ.М. дар бораи бекор кардани ақди никоҳ ба баррасии суд қабул карда мешавад. Дар таъиноти омодасозии парванда ба муҳокимаи судӣ низ моҳияти даъво бекор кардани ақди никоҳ дарҷ гардидааст, гарчанде даъво дар бораи муқаррар кардани тартиби муошират бо фарзанд пешниҳод карда шудааст. Дар асоси ҳалномаи суд аз 2 апрели соли 2021 даъвои А.Н. ба ҷавобгарии Ҳ.М. дар бораи муқаррар кардани тартиби муошират бо фарзанд бе гирифтани хулоса ва санади мақомоти васоят ва парасторӣ қонеъ карда шудааст. Инчунин, аз ҷониби суд прокурор ба маҷлиси судӣ даъват нагардидааст.

Ҳамчунин, аризаҳои даъвогии Н.Н. ба ҷавобгарии М.Н. оид ба муқаррар кардани ҷои зисти кӯдак, Қ.К. ба

ҷавобгарии И.Ш. дар бораи гирифтани фарзанд ва муайян кардани ҷои зисти фарзандон, А.А. ба ҷавобгарии Р.Ф. оид ба муқаррар кардани тартиби муошират бо кӯдак, П.А. ба ҷавобгарии К.Б. дар бораи муқаррар кардани тартиби муошират бо фарзанд бе гирифтани хулоса ва санад оид ба шароити зиндагонии тарафҳо баррасӣ карда шудааст.

Мисоли дигар, аризаи даъвогии М.М. ба ҷавобгарии Н.Ш. дар асоси таъиноти суд 9 ноябри соли 2021 ба баррасии суд қабул карда шуда, 22 ноябри соли 2021 ба суд аризаи муқобили даъвои Н.Ш. ба ҷавобгарии М.М. оид ба муқаррар намудани ҷои истиқомати кӯдакон ворид шудааст. Аз ҷониби суд вобаста ба аризаи муқобили даъво таъинот оид ба қабули аризаи муқобили даъво ва таъинот оид ба омодасозии парванда ба муҳокимаи судӣ қабул карда нашудааст.

Дар асоси талаботи қисми 2, моддаи 176-177 КМГ Ҷумҳурии Тоҷикистон суд ба даъвогар ё ҷавобгар оқибатҳои даст кашидан аз даъво, эътирофи даъво ва созиши тарафҳоро тавзеҳ дода, аз онҳо дастхат мегирад, ки он ба маводи парванда замима карда мешавад.

Ҷамъбастии гузаронидашуда собит сохт, ки судяҳо ҳангоми қабул кардани созиши тарафҳо, ё дар ҳолати аз даъво даст кашидани даъвогар ба тарафҳо оид ба оқибатҳои аз даъво даст кашидан, эътирофи даъво ва созиши тарафҳоро нафаҳмонида, парвандаро баррасӣ мекунанд.

Масалан, аризаи даъвогии М.З. ба ҷавобгарии Г.А. аз ҷониби судяи суди ноҳияи Ф. 13 январи соли 2021 қабул карда шуда, пас аз гузаронидани омодасозии парванда ба муҳокимаи судӣ баррасии парванда ба рӯзи 5 апрели соли 2021 таъин карда шудааст. Бинобар сабаби созиши тарафҳо баррасии парванда дар асоси таъиноти суд аз 5 апрели соли 2021 қатъ карда шуда, аз тарафҳо дастхат оид

ба оқибатҳои бастани созиши оштишавӣ гирифта нашудааст.

Илова бар ин, дар асоси таъиноти мазкур судя баррасии парвандаро бинобар сабаби созиши оштии тарафҳо катъ кардааст, вале дар протоколи маҷлиси судӣ бошад, қайд гардидааст, ки баррасии парванда бинобар сабаби аз даъво даст кашидани даъвогар қатъ карда шудааст.

Гарчанде таъиноти мазкур 5 апрели соли 2021 бароварда шуда бошад ҳам, он ба тарафҳо 24 апрели соли 2021, яъне пас аз 19 рӯз дода шудааст.

Тибқи банди 5 моддаи 227 КМГ Ҷумҳурии Тоҷикистон агар тарафҳо дар ғоибии онҳо баррасӣ намудани парвандаро хоҳиш накарда бошанд ва баъди дубора даъват намудан низ ба суд ҳозир нашуда бошанд, асос барои бе баррасӣ монондани ариза шуда метавонад.

Татбиқи ин меъёри қонун танҳо дар сурати мавҷуд будани шартҳои дар боло зикргардида бебаррасӣ монодани даъво имконпазир мебошад. Онҳо бояд ҳаматарафа санҷида шуда, бо далелҳо тасдиқ карда шаванд, аммо судяҳо ҳангоми баровардани таъинот дар бораи бе баррасӣ монондани аризаҳо ба вайрон кардани талаботи қонун роҳ медиҳанд.

Чунончӣ, бо таъиноти суд аз 8 декабри соли 2021 парвандаи оилавӣ бо даъвои Я.А. ба ҷавобгарии У.З. оид ба муқаррар кардани падарӣ ва тартиби муошират бо фарзанд оғоз карда шуда, тарафҳо ба суд ба рӯзҳои 6 апрели соли 2021, 20 апрели соли 2021 даъват карда шудаанд ва худи ҳамин рӯз, яъне 20 апрели соли 2021 аризаи даъвогии мазкур бе баррасӣ мононда шудааст. Аз ҷониби қонунгузор бошад пешбинӣ карда шудааст, ки танҳо баъди дубора даъват намудан ва ҳозир нашудани тарафҳо даъво бе баррасӣ мононда мешавад.

Инчунин, аризаи даъвогии Д.А. ба ҷавобгарии Б.М. оид ба муқаррар кардани тартиби муошират бо кӯдак аз ҷониби суд 27 апрели соли 2021 қабул карда шуда, 3 майи соли 2021 омодасозии парванда ба муҳокимаи судӣ гузаронида шудааст. Дар асоси таъинот баррасии парванда ба рузи 27 майи соли 2021 таъин карда шудааст. Бинобар сабаби рӯзи таъиншуда ба мурофиаи судӣ ҳозир нашудани тарафҳо баррасии парванда ба рӯзи 4 июни соли 2021 мавқуф гузошта шуда, худи ҳамон рӯз аризаи даъвоӣ бе баррасӣ мононда шудааст. Судяро мебоист танҳо баъди дубора даъват намудан ва ҳозир нашудани тарафҳо ба маҷлиси судӣ даъворо бе баррасӣ мемонд.

Ҳамин намуд камбудӣ дар баррасии аризаи даъвогии Ҳ.З. ба ҷавобгарии Ҳ.Ф. оид ба муайян намудани тартиби муошират бо фарзанд ошкор гардид. Дар асоси таъиноти суд мурофиаи судӣ ба рӯзи 30 ноябри соли 2021 таъин карда шуда, бинобар сабаби ба маҷлиси судӣ наомадани тарафҳо баррасии парванда ба рӯзи 13 декабри соли 2021 мавқуф гузошта шудааст ва пас аз дар рӯзи таъиншуда ба маҷлиси судӣ ҳозир нашудани тарафҳо худи ҳамон рӯз, яъне 13 декабри соли 2021 аризаи даъвоӣ бе баррасӣ мононда шудааст.

Парванда бо даъвои А.Т.М. нисбати А.К.А. ва Д.С. оиди муайян кардани тартиби муошират бо фарзанд 01 сентябри соли 2021 ба суд дохил гардида, ба судяи суди ноҳияи Ф. барои баррасӣ вогузор карда шудааст. Дар таъинотҳои омодасозӣ ва таъини парванда ба баррасии судӣ санаи баровардани таъинот ва санаи баррасии парванда гузошта нашуда, танҳо пас аз се моҳи гузаронидани муҳлати баррасӣ парванда 02 декабри соли 2021 ба дигар судя вогузор карда шудааст. Парванда бо таъиноти маҷлиси судӣ аз 22 декабри соли 2021 бинобар ба маҷлиси судӣ ҳозир нашудани тарафҳо бе баррасӣ мононда шудааст. Вале дар дастхатҳои тарафҳо оиди даъват шудан

ба суд дар санаи баргузории мурофиаи судӣ нишон дода нашудааст.

Бо ҳамин монанд камбудиҳо дар суди шаҳри Р. низ ба назар мерасад.

Масалан, парвана бо даъвои З.Б.И. ба ҷавобгарии И.Ш.Б. ва Г.М.Қ. дар бораи муқаррар намудани ҷои зисти кӯдак парванда ду маротиба 29 июли соли 2021 ва 04 августи соли 2021 ба баррасии судӣ таъин карда шуда, бо таъиноти маҷлиси судӣ аз 04 августи соли 2021 парванда бе баррасӣ мононда шуда бошад, ҳам вале ягон даъватнома ва ё барқияи телефонӣ, ки тарафҳо ба мурофиаи судӣ даъват шуда бошанд дар маводҳои парванда ҷой надорад.

Мисоли дигар, парванда бо даъвои Д.Ё. ба ҷавобгарии М.А.А. оиди муайян кардани тартиби муошират бо фарзанд бо таъиноти судя аз 16 апрели соли 2021 барои баррасӣ ба 14 июни соли 2021 соати 1000 таъин карда шуда бошад ҳам, дар маводҳои парванда протоколи маҷлиси судӣ аз 14 июни соли 2021 ҷой надорад. Протоколи маҷлиси судӣ аз 18 июни соли 2021 ва 28 июни соли 2021 тартиб дода шуда, бинобар ба маҷлиси судӣ ҳозир нашудани тарафҳо парванда 28 июни соли 2021 бе баррасӣ мононда шудааст. Вале дар маводҳои парванда ягон далел оиди он ки тарафҳо ба мурофиаи судӣ даъват шуда бошанд, ҷой надорад.

Тибқи талаботи моддаи 67 КО Ҷумҳурии Тоҷикистон бобою бибӣ (модаркалон), бародарону хоҳарон ва хешовандони дигар барои муошират бо кӯдак ҳуқуқ доранд.

Дар сурате, ки агар падару модар (яке аз онҳо) барои муошırати хешовандони наздик бобою бибӣ (модаркалон), бародарону хоҳарон бо кӯдак имконият надиҳанд, мақомоти васояту парасторӣ метавонад падару модарро (яке аз онҳоро) вазифадор созад, ки монеи ин муошират нашаванд.

Агар падару модар (яке аз онҳо) ба қарори мақомоти васояту парасторӣ итоат накунанд, бобою бибӣ (модаркалон), бародару хоҳарон ё мақомоти васояту парасторӣ метавонанд ҷиҳати рафъи монеъаи муошират бо кӯдак ба суд бо даъво муроҷиат намоянд. Суд баҳсро бо назардошти манфиати кӯдак ва фикру хоҳиши ӯ ҳал менамояяд.

Омузиши категорияи мазкури парвандаҳо собит месозад, ки дар баъзе ҳолатҳо судяҳо меъёри моддаи мазкурро маддӣ назар намуда, дар ҳоле ки бобою бибӣ (модаркалон) тартиби то судии ҳалли баҳсро риоя накардаанд даъворо ба баррасии суд қабул намуда, баррасӣ кардаанд.

Масалан, бо парвандаи оилавӣ бо даъвои М.Ҳ. ва М.М.Ҳ. ба ҷавобгарии А.М.А. дар бораи муошират бо наберахо бобою бибӣ ба суди ноҳияи А. муроҷиат намудааст. Аз маводҳои парванда бармеояд, ки даъвогарон бобою бибӣ барои мурширати бо наберахояшон ба мақомоти васояту парасторӣ муроҷиат накардаанд. Бар замми ин суд ҳангоми омодасозӣ бо парванда намояндаи мақомоти васояту паррасторӣ ба баррасии парванда ҷалб накарда, парвандаро бе иштироки намояндаи мақомоти мазкур баррасӣ намудааст.

Ҳолати мазкур дар фаъолияти дигар судяҳо низ ба назар мерасад.

Мувофиқи талаботи қисми 3 моддаи 198 КМГ Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳалнома дар доираи талаботи пешниҳоднамудаи даъвогар қабул карда мешавад.

Дар асоси банди 5 Қарори Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 23 июни соли 2010 “Дар бораи ҳалномаи судӣ” дар қисми хулосавии ҳалнома ба таври возеҳу равшан нишон дода шавад, ки суд доир ба талаботҳои даъвои ибтидоии арзкардашуда ва талаботҳои даъвои муқобили даъво (агар арз шуда бошад) чӣ қарор

қабул кардааст ва тарафҳо чӣ гуна амалҳоро бояд анҷом диҳанд ба таври мушаххас дарҷ карда шаванд.

Омӯзиши парвандаҳои категорияи зикршуда нишон дод, ки на ҳама вақт ин меъёри қонун аз ҷониби судяҳо риоя мегарданд.

Масалан, аризаи даъвогии Ш.Ҳ. ба ҷавобгарии А.Б. оид ба муқаррар кардани ҷои зисти кӯдакони ноболиғ ва озод намудан аз пардохти алимент ба суд ворид гардида, даъвогар хоҳиш кардааст, ки ҷойи зисти фарзандонаш бо ӯ муқаррар карда шуда, ӯ аз пардохти алимент барои таъминоти фарзандонаш, ки дар асоси ҳалномаи суди ноҳияи И. аз 14 феврали соли 2020 ба фоидаи ҷавобгар рӯёнида шудааст, озод карда шавад.

Суд дар асоси ҳалномаи ғоибона аз 11 апрели соли 2022 даъвои Ш.Ҳ.-ро қонеъ карда, ҷойи зисти кӯдакони ноболиғонро бо падарашон Ш.Ҳ. муайян кардааст, вале вобаста ба талаби дуюми даъвогар оид ба озод кардани ӯ аз супоридани алимент барои таъминоти фарзандонаш қарор қабул накарда, дар маҷлиси судӣ ва ҳалнома ин талаботи даъворо умуман мавриди баррасӣ қарор надодааст.

Тибқи талаботи қисми 1 моддаи 55 КМГ Ҷумҳурии Тоҷикистон ваколатҳои намоянда бояд дар ваколатнома, ки мутобиқи қонун дода ва ба расмият дароварда шудааст, пешбинӣ гарданд.

Аз меъёри ин қонун бармеояд, ки шахсе, ки ба ӯ ваколатнома дода шудааст, дорои танҳо он ҳуқуқҳое мебошад, ки дар ваколатнома дарҷ карда шудаанд ва берун аз ваколатҳои додашуда баромада наметавонад.

Аризаи даъвогии Ю.П. нисбат ба С.П. аз ҷониби судя дар асоси таъиноти маҷлиси пешакии судӣ аз 6 октябри соли 2021 бинобар сабаби аз даъво даст кашидани намояндаи даъвогар Ю.П. – Ю.А. баррасии парванда қатъ карда шудааст, ҳол он, ки дар ваколатномаи аз ҷониби даъвогар додашуда дида мешавад, ки намоянда ҳуқуқи аз

даъво даст кашиданро надоштааст. Судя бошад ин ҳолатро мадди назар карда, баррасии аризаи даъвоиро қатъ кардааст.

Мутобиқи талаботи қисми 5 моддаи 210 КГ Ҷумҳурии Тоҷикистон ваколатнома аз номи шахси ҳуқуқӣ бо имзои роҳбари он ё шахси дигари тибқи ҳуҷҷатҳои таъсиси ба ин кор ваколатдори он ва гузоштани муҳри ин ташкилот дода мешавад.

Дар баррасии аризаи даъвогии С.Д. ба ҷавобгарии С.В. оид ба муайян кардани ҷои зисти кӯдак аз ҷониби МИҲД ноҳияи С. комиссия оид ба ҳифзи ҳуқуқи кӯдак ба суд ваколатнома дар шакли нусха ва бе муҳр пешниҳод карда шудааст, ки қабул кардани он аз ҷониби суд риоя накардани меъёри талаботи қонунгузории гражданӣ гардидааст.

Камбудии мазкур дар фаъолияти дигар судҳо низ ба назар мерасад.

Масалан, бо парвандаи оилавӣ бо даъвои З.Ҷ.Н. ба ҷавобгарии Н.М. оиди муайян намудани тартиби муошират бо фарзанд ваколатномаи намояндаи мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳияи Н. С.Қ.Б. бе муҳр ба суд пешниҳод карда шудааст.

Бо парвандаи оилаивӣ бо даъвои М.А. ба ҷавобгарии С.Н.Д. дар бораи муқаррар намудани ҷои зисти фарзанд ва руёнидани алимент дар ваколатномаи намояндаи мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳри К., санад ва хулосаҳои пешниҳоднамудаи ин мақомот муҳр гузошта нашудааст.

Мисоли дигар, дар баррасии парвандаи оилавӣ бо даъвои Ш.Ф.Ж. ба ҷавобгарии У.Ш.Ҷ. дар бораи муайян намудани тартиби муошират бо кӯдак корманди мақомоти васоят ва парастории назди шуъбаи маорифи мақомоти иҷроияи маҳалии ҳокимияти давлатии шаҳри Б. иштирок намуда, вобаста ба баҳс хулоса додааст. Вале дар маводҳои парванда ваколатномаи намоянда Р.Ҳ.И., ки барои

иштирок дар баррасии парванда ваколатдор шуда бошад, ҷой надорад.

Тибқи талаботи моддаи 157 КМГ Ҷумҳурии Тоҷикистон парвандаҳои граждани̣ дар муҳлати то се моҳ аз рӯзи қабули ариза аз ҷониби судя барраси̣ ва ҳал карда мешаванд.

Омузиши парвандаҳо собит месозад, ки судяҳо бархилофи талаботи моддаи мазкур ба кашолкори̣ роҳ дода, парвандаҳоро зиёда аз се моҳ низ барраси кардаанд.

Масалан, парванда бо даъвои Ҳ.С.Х. ба ҷавобгарии Ҳ.Ш.М. оид ба муайян намудани тартиби муоширaт бо фарзандон 21 июни соли 2021 ба суд дохил гардида, бо вайрон намудани муҳлати барраси̣ 01 октябри соли 2021 барраси̣ шудааст.

Тибқи талаботи моддаи 233 КМГ Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҷараёни ҳар як маҷлиси судии суди марҳилаи якум, инчунин ҳангоми ҳама гуна амали мурофиави̣, ки берун аз маҷлиси суди̣ гузаронида мешавад, протокол тартиб дода мешавад.

Мувофиқи талаботи қисми 2 моддаи 234 КМГ Ҷумҳурии Тоҷикистон протоколи маҷлиси суди̣ ё амали ҷудогонаи мурофиавии берун аз маҷлиси суди̣ гузарондашуда бояд ҳамаи маълумоти муҳимро оид ба баррасии парванда ё гузаронидани амали ҷудогонаи мурофиави̣ инъикос намояд.

Омӯзиш нишон дод, ки котибони маҷлиси суди̣ низ дар вақти тартиб додани протоколи маҷлиси суди̣ ба саросемаги̣ ва хатогиҳо роҳ медиҳанд.

Масалан, дар баррасии парвандаи оилави̣ бо даъвои Ҳ.Ф. Ба ҷавобгарии Т.С. оид ба муайян кардани тартиби муошират бо фарзандон, ки 5 майи соли 2021 аз ҷониби судя ба барраси̣ қабул карда шудааст, дар асоси таъиноти маҷлиси суди̣ аз 20 августи соли 2021 бинобар сабаби аз даъво даст кашидани даъвогар баррасии парванда қатъ

карда шудааст. Дар таъинот оид ба қатъ кардани баррасии парванда оварда шудааст, ки даъвои мазкур дар маҷлиси сайёри судӣ дар шаҳри Д., кӯчаи В., хонаи 5 ва инчунин дар бинои суди ноҳияи Ш. мегузарад, вале аз протоколи маҷлиси судӣ маълум нест, ки бо парванда маҷлиси суди сайёр гузаронида шудааст ва ё дар бинои суди ноҳия.

Дар баррасии даъвои мазкур судяро мебоист дар марҳилаи омодасозии парванда ба мурофиаи судӣ санад ва хулосаи мақомоти васоят ва парасторӣ оид ба шароити зисту зиндагонии кӯдак ва падару модарашро талаб карда, пас аз гирифтани он маҷлиси судиро бо даъвати прокурор таъин мекард. Бар замми ин, нусхаи таъиноти қабулкардашуда танҳо ба даъвогар супорида шуда, дастхати ҷавобгар оид ба гирифтани таъиноти мазкур дар парванда ҷой надорад.

Мисоли дигар, вобаста бо аризаи даъвогии С.Б. нисбат ба Х.М. оид ба муайян кардани тартиби муошират бо фарзанд аз ҷониби судяи суди ноҳияи И ҳалнома 14 апрели соли 2022 баровварда шудааст, вале дар протоколи маҷлиси судӣ 14 июни соли 2022 дарҷ карда шудааст.

Инчунин, баррасии аризаи даъвогии М.И. нисбат ба У.С. оид ба муқаррар кардани ҷойи зисти фарзандон бо таъиноти маҷлиси судӣ аз 25 январи соли 2022 бинобар сабаби аз даъво даст кашидани даъвогар қатъ карда шуда, протоколи маҷлиси судӣ аз 26 январи соли 2022 тартиб дода шудааст.

Бо парвандаи оилавӣ бо аризаи Т.С.Т. бо ҷавобгарии Б.Н.Ҷ. дар бораи муайян намудани тартиби муошират бо фарзанди ноболиғ бо таъиноти маҷлиси судӣ аз 26 октябри соли 2021 бинобар аз даъво даст кашидани даъвогар баррасии парванда қатъ карда шудааст. Дар протоколи маҷлиси судӣ аз 26 октябри соли 2021 талаботи даъвогӣ дар бораи бартараф намудани монеъагӣ ва муайян кардани тартиби муошират бо фарзанди ноболиғ қайд гардидааст.

Ҳоло он ки ба суд талаботи даъвогӣ дар хусуси бартараф кардани монеъагӣ пешниҳод нагардидааст.

Омӯзиши маводи парвандаҳо нишон дод, ки қисми зиёди ин категорияи парвандаҳоро судяҳои ҷавон мавриди баррасӣ қарор медиҳанд.

Аз ин лиҳоз, раисони судҳои шаҳру ноҳияиҳои ҷумҳуриро лозим аст, ки баррасии парвандаҳои оилавиро вобаста ба ин категорияи парвандаҳо ба судяҳои таҷрибаноку калонсол вогузор намоянд.

Бо дарназардошти навиштаҳои боло, ки дар фаъолияти судҳо ҳангоми қабул ва баррасии ҷамъбасти таҷрибаи судии баррасии парвандаҳои оилавӣ оид ба муқаррар намудани ҷои зист ва муайян кардани тартиби муоширaт бо кӯдакон, меъёрҳои ҳуқуқи моддӣ ва мурофиавӣ ба иҷро расонида намешавад ва ба хатогию камбудиҳо роҳ дода шудааст. Бо мақсади ба камбудию норасогиҳои дар он дарҷгардида дар оянда роҳ надодан,

Дар асоси нишондодҳои дар боло овардашуда ва бо мақсади манфиатнокии ин ҷамъбасткунии таҷрибаи судӣ,

ПЕШНИҲОД КАРДА МЕШАВАД:

Ҷамъбасти тачрибаи судии баррасии парвандаҳои оилавӣ оид ба муқаррар намудани ҷои зист ва муайян кардани тартиби муошират бо кӯдакон, ки аз тарафи судҳои шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ дар давраи соли 2021 баррасӣ гардидаанд, дар машғулияти семинарии ҳармоҳаи судҳо дар иштироки судяҳо мавриди муҳокима қарор дода шавад.

Ба судяҳои судҳои ҷумҳурӣ тавсия дода шавад, ки ҳангоми баррасии парвандаҳои оилавӣ баҳри баланд бардоштани сифати ҳалномаю таъинотҳо ва қарорҳои кассатсиони коллегияи судӣ, талаботҳои меъёрҳои ҳуқуқи моддию мурофиавӣ, Қарорҳои Пленуми Суди Олии

Ҷумҳурии Тоҷикистон №12 аз 19 декабри соли 2008 «Дар бораи омодасозии парванда ба муҳокимаи судӣ», №23 аз 26 июни соли 2009 «Дар бораи татбиқи меъёрҳои Кодекси мурофиавии граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳангоми баррасии парвандаҳо дар суди марҳилаи якум», №13 аз 23 июни соли 2010 «Дар бораи ҳалномаи судӣ», дигар қарорҳои Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва қонунҳои амалкунанда оид ба баҳсҳои мушаххас ва меъёрҳои ҳуқуқҳои моддию мурофиавиро ба роҳбарӣ гиранд.

Коллегияи судӣ оид ба
парвандаҳои оилавии Суди Олӣ

Абдуманон Додозода,
Сардори Раёсати таъмини ташкили фаъолияти судҳои Суди Олӣ

НАҚШИ АСОСГУЗОРИ СУЛҲУ ВАҲДАТИ МИЛЛӢ – ПЕШВОИ МИЛЛАТ, ПРЕЗИДЕНТИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН МУҲТАРАМ ЭМОМАЛӢ РАҲМОН ДАР ТАҲКИМУ РУШДИ ҲОКИМИЯТИ СУДӢ

Сарнавишти ҳар миллати соҳибтамаддун ба азму иродаи матин, қалби бузургу пурмеҳр, ҳиммату ҷавонмардӣ, ҳисси ватандӯстиву ваҳдатгароӣ, мардумсолорию фарҳангпарварӣ, роҳандозии барномаҳои созанда ва нигоҳи неки фарзонафарзандонаш ба фардои дурахшон пайванди ногусастанӣ дорад.

Маҳз таҷаллии ҳамин хусусиятҳои ҷавонмардонаи фарзанди фарзонаи миллат, абармарди давру замон, родмарди арсаи сиёсат, меросбари фарҳанги пурифтихору деринбунёди давлатдории ориёӣ, Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон буд, ки Ҷумҳурии тозаистиқлоли Тоҷикистон аз вартаи нестшавӣ эмин монд ва мардуми қавииродааш аз нав дар ҷабҳаҳои созандагӣ ба кору пайкор пардохтанд.

Ба 16 ноябр рост омадани ҷашни мубораи умумимиллӣ – Рӯзи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон вобастагӣ ба он дорад, ки маҳз 16 ноябри соли 1994 Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бори нахсут ҳамчун Президенти тозаинтихоби Ҷумҳурии Тоҷикистон дар назди халқу Ватан савганди садоқат ёд карданд.

15 апрели соли 2016 Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олӣ ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи рӯзҳои ид» тағйирот ворид намуд, ки тибқи он 16 ноябр дар мамлакат ҳамчун Рӯзи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон таҷлил карда мешавад.

Таҷлили Рӯзи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дарки аҳамияти калидии ин ниҳоди давлатӣ дар ҳифзу тараққии давлатдории навин нигаронида шуда, ҷашни қадрдонию сипос ба арзишҳои баланди давлатӣ, миллӣ ва шаҳрвандӣ мебошад, ки Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун кафили конститутсионии онҳо фаъолият мекунад. Яъне Рӯзи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон барои ҳар як шаҳрванди худогоҳу ватандӯст, ҳар як сокини озоду осудаи Тоҷикистон ҷашни милливу худшиносӣ, бозгашт ба асолати миллӣ ва баҳрабардорӣ аз мактаби давлатдории Пешвои миллат мебошад. Зеро дар давлати соҳибистиқлоли мо мафҳуми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон бо шахсияту хизматҳои бузурги Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон тавъам буда, пайванди ногусастанӣ дорад.

Дар рушду таҳкими ҳокимияти судӣ нақши Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон хеле назаррас мебошад. Ёдовар шудан зарур аст, ки Иҷлосияи XVI-уми Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон доир ба масъалаҳои ба ҳокимияти судӣ дахлдошта

қарорҳои заруриро низ қабул намуда буд, ки онҳо фаъолияти самаранокро таъмин намуданд.

Имконияти таҳкими минбаъда ва воқеан демократии ҳокимияти судии Тоҷикистон баъд аз Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба амал бароварда шуд.

Бидуни шакку шубҳа, гуфтан бамаврид аст, ки тамоми пешрафт ва дастовардҳои кишварамон маҳз ба Истиқлолияти давлатӣ ва баргузории Иҷлосияи ХУ1-уми Шӯрои Олӣ, бахусус интихоб гардидани муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ҳамчун Сарвари давлат алоқамандии ногусастанӣ дорад.

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат. Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон андешаҳои худро доир ба сохти давлатдории Тоҷикистон аввалин бор дар Иҷлосияи ХУ1-уми Шӯрои Олӣ баён дошта, изҳор карда буданд, ки «ман ҷонибдори давлати демократӣ, ҳуқуқбунёд, дунявӣ ва иҷтимоӣ ҳастам. Ин мақсаду мароми аксарияти аҳолии ҷумҳурӣ мебошад. Ин роҳи ягонаи мост ва мо ҳеҷ вақт аз ин роҳ барнамегардем». Таърих исбот намуд, ки Пешво ва роҳнамои миллат ба ин принсипҳои бунёдӣ ҳамеша содиқ монданд.

Шароити соҳибистиқлолӣ талаб менамуд, ки дар кишвар ҳарчи зудтар ислоҳоти конститутсионӣ гузаронида, Конститутсияи давлати соҳибихтиёр қабул гардад ва дар он мақсаду мароми ҷомеа, давлат ва сохти давлатдорӣ, инчунин масъалаҳои дигари калидии ҷомеа – соҳибихтиёрӣ, демократӣ, ҳуқуқбунёдӣ, дунявӣ ва ягонагии давлат, унсурҳои дигари асосии сохтори конститутсионӣ, аз ҷумла соҳибихтиёрии халқ, арзиши олӣ будани инсон, ҳуқуқ ва озодиҳои ӯ муайян карда шаванд.

10 марти соли 1992 бо Қарори Совети Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон қонунҳо «Дар бораи додгоҳҳои

ҳакамии Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва «Дар бораи тартиби ҳалли баҳсҳои хоҷагӣ дар додгоҳҳои ҳакамии Ҷумҳурии Тоҷикистон» қабул карда шуданд, ки дар онҳо ба ғайр аз равшан намудани масъалаҳои вобаста ба вазифаҳо, мақому фаъолияти додгоҳҳои ҳакамӣ ва тартиби ҳалли баҳсҳои иқтисодӣ инъикоси худро ёфтанд.

Дар ҳамин радиф баҳри амалӣ гардонидани адолати судӣ дар Қувваҳои Мусаллаҳи Ҷумҳурии Тоҷикистон соли 1993 бо Қарори Раёсати Маҷлиси Олӣ, Коллегияи ҳарбии Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва моҳи июни соли 1994 судҳои ҳарбии гарнизонҳо таъсис ёфтанд, ки ин як комёбии назаррас дар низоми судӣ буд, зеро то қабули Конститутсия дар кишвар танҳо судҳои умумӣ амал мекарданд.

Боиси ифтихор ва сарбаландист, ки дар соли 1994 дар ҳаёти сиёсии кишвар рӯйдоди бузурги таърихӣ ба вуқӯъ пайваста, тариқи раъйпурсии умумихалқӣ, якдилона бо умедиояндаи неку дурахшон бори нахуст 6 ноябри соли 1994 Конститутсияи Тоҷикистони соҳибистиқлол қабул гардида, ҳамчун ҳуҷҷати сарнавиштсоз ба раванди ислоҳоти судию ҳуқуқӣ такони тоза бахшид.

Дар раванди қабули Конститутсия, ки сарвари давлат мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ҳамзамон раиси Комиссияи конститутсионӣ интихоб шуда буданд, тамоми воситаҳои илмӣ, мулоҳизаи мантиқӣ ва афкори сиёсӣ истифода шуда, аз ду лоиҳаи аз ҷониби гурӯҳҳои корӣ пешниҳодшуда, ки яке аз онҳо шакли идораи Тоҷикистонро парламентӣ ва дигаре президентӣ муайян мекард, пас аз муҳокимаҳои тӯлонӣ бо пешниҳоди раиси комиссияи конститутсионӣ муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, лоиҳаи Конститутсия, ки шакли идораи президентиро муқаррар мекард, ба муҳокимаи умумихалқӣ пешниҳод гардид. Ин лоиҳа пеш аз қабул гардидан тавассути воситаҳои ахбори омма

муҳокима гардида, ҳама паҳлӯҳои масъалаи давлатдорӣ бо дар назардошти талаботи замон, афкори ҷомеа ва принсипҳои байналмилалӣ мавриди баррасӣ қарор дода шуд.

Бори нахуст дар таърихи давлатдории тоҷикон мафҳуми таҷзияи ҳокимияти давлатӣ пайдо шуда, ҳокимияти судӣ дар баробари ҳокимияти қонунгузор ва ҳокимияти иҷроия ҷой ва мавқеи худро ба даст овард ва айни замон ҳокимияти судӣ дар шаклҳои муқаррарнамудаи Конститутсия ва қонунҳо татбиқи адолати судиро пурра ва ҳаматарафа таъмин карда истодааст.

Дар ин замина дар баробари ҳокимияти қонунгузор ва иҷроия, расман ба ҳокимияти судӣ бунёд гузошта шуд, ки минбаъд дар сохтори давлат мавқеи калидии худро пайдо намуд.

Маҳз бо шарофати Истиқлолияти давлатӣ ва қабули Конститутсияи кишвар имрӯз Тоҷикистон соҳиби ҳокимияти судии мустақил, ҳамчун рукни алоҳидаи ҳокимияти давлатӣ буда, ба инкишофу таҳкими институтҳои демократӣ, ҳифзи ҳамаҷонибаи ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд ноил гардид.

Бо мақсади такмил додани заминаи ҳуқуқии кишвар бо қабули Конститутсия ба ислоҳоти ҳуқуқӣ сурати тоза бахшида шуда, бо давра ба давра амалӣ гардидани ин ислоҳот як зумра санадҳои меъёрии ҳуқуқие ба тасвиб расиданд, ки барои ноил гардидан ба ҳадафҳои пешгирифтаи давлати демократию ҳуқуқбунёд нигаронида шудаанд.

Дар асоси талаботи Конститутсия соли 1995 ҷиҳати рушду такомули мақомоти судӣ қонунҳои конститутсионӣ «Дар бораи Суди конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон», «Дар бораи Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон» «Дар бораи мақоми судяҳо дар Ҷумҳурии

Тоҷикистон», «Дар бораи судҳои ҳарбӣ», «Дар бораи сохтори судӣ», кодексҳои гражданӣ, оила, меҳнат, ҷиноятӣ, мурофиавии гражданӣ, иқтисодӣ, ҷиноятӣ, ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ ва ғайра қабул гардиданд.

Боиси зикри хос аст, ки дар роҳи таҳкими ҳокимияти судӣ ва татбиқи амалии адолати иҷтимоӣ нақши Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон басо муҳим арзёбӣ мегардад. Маҳз Президенти муҳтарам рушди фаъолияти ҳокимияти судиро яке аз самтҳои асосии сиёсати давлат қарор дода, дар заминаи он то ба имрӯз барои ташаккули низоми судии кишвар ва баланд бардоштани мақоми ҳокимияти судӣ дар ҷомеа, корҳои назаррас ва муҳим ба анҷом расонида шуданд.

Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 14 апрели соли 1997, №692 «Дар бораи баъзе тадбирҳо оид ба таъмини мустақилияти ҳокимияти судии Ҷумҳурии Тоҷикистон» ба рушди низоми судии кишвар навгонии зиёде ворид намуда, тибқи ин фармон ҳаллу фасли як қатор масъалаҳо, аз қабили таъсиси вазифаҳои приставҳои судӣ, ёрдамчиёни раисони судҳо, шумораи зарурии котибони маҷлиси судӣ, ҷудо кардани маблағҳо бобати таъминоти моддии судҳо, вазъи иҷтимоии судяҳо ва аъзои оилаи онҳо, таъмиру тармим ва таҷҳизонидани биноҳои судҳо бо анҷому ашёҳои зарурӣ, таъмин кардани онҳо бо воситаи нақлиёт ва техникаи ёрирасон пешбинӣ гардида, онҳо марҳила ба марҳила ҳалли худро дарёфтанд.

Боиси зикри хос аст, ки пас аз ба даст овардани Истиқлолияти давлатӣ, бо ибтикор, дастгирӣ ва ташаббусҳои бевоситаи Пешвои миллат ба масоили баробарҳуқуқии занон эътибори ҷиддӣ дода шуд. Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 декабри соли 1999 «Дар бораи тадбирҳои баланд бардоштани мақоми зан дар

ҷомеа» баҳри баланд бардоштани нақши занон дар ҷомеаи навин аҳамияти муҳимро касб намудаст.

Қайд намудан ба маврид аст, ки ҷиҳати амалисозии Фармони мазкур роҳбарияти Суди Олӣ тадбирҳои муассир андешида, имрӯз дар низоми ҳокимияти судии мамлакат аз 443 воҳиди кории судягӣ, 374 нафар судя фаъолият дошта, аз ин шумора 78 нафарро занон ташкил медиҳанд, ки аз ин шумора 10 нафар ба сифати раисони суд, 7 нафар муовинони раис, инчунин раисони коллегияҳои судӣ фаъолият доранд ва саҳми онҳо дар таъмини баамалбарории адолати судӣ назаррас мебошад.

Идомаи ислоҳоти судӣ-ҳуқуқӣ тақозо менамуд, ки қонунҳои конститутсионии алоҳидаи дар соли 1995 қабулгардида, бо назардошти дигаргуниҳои ҷиддии сиёсию ҳуқуқӣ дар доираи як қонуни конститутсионӣ гирд оварда шаванд. Бо ҳамин мақсад 6 августи соли 2001 Қонуни конститутсионӣ «Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон» қабул гардида, дар он тарзи ташкил ва фаъолияти судҳои кишвар, вазифа, салоҳият, талабот ба судяҳо, тартиби интихобу таъин шудан, вазъи иҷтимоӣ ва моддии судяҳо, масъулияту ҷавобгарӣ, ҳатмӣ будани иҷрои санадҳои судӣ ва дигар масъалаҳои марбута пешбинӣ шуданд.

Дар натиҷаи таҳкими ваҳдату субот ва ризоияти миллӣ, тариқи раъйпурсии умумихалқӣ ба Конститутсияи кишвар се маротиба тағйиру иловаҳо ворид гардида, тавассути он низоми судию ҳуқуқӣ такмил дода шуданд.

Дар заминаи ислоҳоти конститутсионии солҳои 1999 ва 2003 фаъолияти ҳокимияти судӣ такмил ёфта, муҳлати ваколати судяҳо аз панҷ со ба даҳ сол муқаррар гардид.

Дар ҳамин радиф ҳокимияти судӣ ҳамчун рукни муҳим ва зарурии сохтори ҳокимияти давлатӣ муаррифӣ гардида, аз ҷиҳати тарзи ташкилию сифатӣ ва миқдорӣ

ниҳодҳои баамалбарории адолати судӣ инкишоф ёфт ва бори аввал дар низоми судии мамлакат - Суди конститутсионӣ, судҳои иқтисодӣ ва ҳарбӣ арзи вуҷуд намуда, инчунин синни ниҳоии ба вазифаи судягӣ интихоб ё таъин гардидан аз 60 ба 65 сола тағйир дода шуд.

Бо мақсади аз салоҳияти ҳокимияти иҷроия, яъне аз тобеъияти Вазорати адлия баровардани масъалаҳои ташкилии ҳокимияти судӣ, дар асоси ислоҳоти конститутсионии соли 1999, бо Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 14 декабри соли 1999 таҳти №48 Шӯрои адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсис дода шуда, ҳалли масоили мазкур ба уҳдаи ин сохтори навтаъсиси коллегиалӣ вогузор гардид.

Ҳамзамон барои мунтазам такмил додани ихтисос ва баланд бардоштани малакаи касбии судяҳо, коромӯз-судяҳо ва кормандони дастгоҳи судҳо соли 2003 дар назди Шӯрои адлия Маркази таълимии судяҳо ташкил карда шуд.

Боиси зикр аст, ки бо мақсади беҳтар намудани фаъолияти ҳокимияти судӣ, ислоҳоти конститутсионии 22 майи соли 2016 баргузоршуда, дар қатори дигар тағйиру иловаҳо ба Конститутсия, Шӯрои адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон барҳам дода шуда, ҳаллу фасли масъалаҳои хеле муҳим дар самти таъмини ташкили фаъолияти судҳо, таъмини моддию техникии онҳо, тайёр намудани номзадҳо ба вазифаи судягӣ, такмили ихтисоси судяҳо ва кормандони дастгоҳҳои судҳо, инчунин пешбарии номзадҳо ба вазифаи судягӣ ба зиммаи Суди Олӣ ва Суди Олии иқтисодӣ вогузор карда шуд.

Аз ҷониби давлату Ҳукумати кишвар бобати таҳким бахшидан ба фаъолияти ҳокимияти судӣ, баланд бардоштани нақши суд дар иҷрои ҳамаҷонибаи вазифаҳои конститутсионии худ, такмил ва тақвияти сохтори судӣ,

беҳдошти вазъи моддию ҳуқуқии мақомоти судӣ ва судяҳо, инчунин мукаммал намудани қонунҳо тадбирҳои мушаххас роҳандозӣ гардида, дар асоси Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Маҷлиси Олӣ аз 20 апрели соли 2006 ва бо ташаббусу дастгириҳои бевоситаи Пешвои миллат, аввалин Барномаи ислоҳоти судӣ-ҳуқуқӣ барои солҳои 2007-2010 таҳия ва бо Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 23 июни соли 2007, №271 тасдиқ гардид.

Ҷиҳати иҷрои Нақшаи тадбирҳо оид ба татбиқи Барномаи мазкур як қатор қонунҳо, аз ҷумла кодексҳои мурофиавии гражданӣ, иқтисодӣ, ҷиноятӣ, ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ, қонунҳо «Дар бораи истеҳсолоти иҷро», «Дар бораи судҳои ҳакамӣ», «Дар бораи Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва ғайра қабул карда шуданд.

Аз ҳисоби фонди захиравии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон барои таъсиси воҳидҳои кории иловагӣ дар судҳои вилоятӣ, суди шаҳри Душанбе ва Суди Олӣ ташкил гардидани коллегияҳои судӣ оид ба парвандаҳои оилавӣ ва ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ аз ғамхориҳои пайвастаи Пешвои миллат, таҳкими сохтор ва пешрафти фаъолияти ҳокимияти судӣ гувоҳӣ дода, ба сифатнок баррасӣ намудани парвандаҳо ва қабули қарорҳои қонуниву асоснок мусоидат карда истодаанд.

Ҳамчунин бо Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 январи соли 2011, №976 Барномаи нави ислоҳоти судӣ-ҳуқуқӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2011-2013 тасдиқ гардид.

Дар иртибот ба барномаи мазкур қонунҳои конститутсионӣ «Дар бораи Суди конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон», «Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон», Кодекси ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ ва

Кодекси одоби судяи Ҷумҳурии Тоҷикистон қабул гардиданд.

Бо мақсади рушди низоми судии кишвар, баланд бардоштани сатҳи дониши касбии судяҳо, нақш ва мавқеи суд дар таъмини воқеии ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд, манфиатҳои қонунии давлат ва ташкилоту муассисаҳо, сарфи назар аз шакли ташкилию ҳуқуқии онҳо, бо Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 5 январи соли 2015, №327 Барномаи сеюми ислоҳоти судӣ-ҳуқуқӣ барои солҳои 2015-2017 тасдиқ гардид.

Бо мақсади иҷрои Барномаи мазкур ба қонунгузории амалкунандаи ҷумҳурӣ зиёда аз 100 тағйиру иловаҳо ворид карда, Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи адвокатура ва фаъолияти адвокатӣ» бо меъёрҳои мутобиқ ба санадҳои байналмилалӣ қабул карда шуданд.

Мавриди зикр аст, ки бо Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 19 апрели соли 2019, №1242 Барномаи чоруми ислоҳоти судӣ - ҳуқуқӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2019-2021 тасдиқ гардид, ки ин иқдом аз Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Маҷлиси Олӣ аз 26 декабри соли 2018 сарчашма мегирад.

Барномаи номбурда идомаи барномаҳои болозикр буда, ҷиҳати таҳкими минбаъдаи ҳокимияти судӣ, рушду такомули қонунгузории амалкунанда, беҳдошти таъминоти моддию техникии судҳо ва кормандони дастгоҳҳои судҳо равона шудаст.

Дар доираи ин Барнома соли 2021 бори аввал Қонуни нав «Дар бораи дастрасӣ ба иттилоот оид ба фаъолияти судҳо» қабул гардид. Мақсади қабули ин қонун - таъмини принсипи ошкоро будани муҳокимаи судӣ, дастрасии ҷомеа ба фаъолияти судҳо буда, кафолати муҳими

муҳокимаи одилонаи судӣ ва воситаи таҳкими боварии ҷомеа нисбат ба ҳокимияти судӣ мебошад.

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар мулоқот бо судяҳо ва кормандони масъули мақомоти судӣ 21 - уми ноябри соли 2019 бори дигар таъкид намуданд, ки «судя дар баробари донишу таҷриба бояд виҷдони пок, одобу ахлоқи ҳамида ва рафтору кирдори шоиста дошта бошад. Чунин тарзи интихоби кадрҳо имкон медиҳад, ки дар оянда содир намудани амалҳои коррупсионӣ аз ҷониби амаликунандагони адолати судӣ аз байн бурда, мақом ва нуфузи ҳокимияти судӣ баланд бардошта шавад».

Вохӯрию мулоқотҳои чандинкаратаи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бо судяҳои ҷумҳурӣ ва кормандони масъули мақомоти судӣ ва дастуру ҳидоятҳои он кас ба беҳтар гардидани фаъолияти судяҳо доир ба қабули қарорҳои қонуниву асоснок нақши муҳим бозиданд.

Айни замон, судяҳо ва кормандони мақомоти судӣ ҷашнҳои фархундаи дар пешистода - Рӯзи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Рӯзи Парчами давлатӣ, 30 солагии Иҷлосияи 16-уми Шӯрои Олӣ ва 35 - солагии Истиқлолияти давлатиро сазовор пешвоз гирифта, баҳри рушду суботи кишвар, сулҳу ваҳдати миллӣ, ҳимояи ҳуқуқу озодиҳои конститутсионии инсон ва шаҳрванд, манфиати давлат ва ободию шукуфоии Ватани азизамон самаранок меҳнат намуда, дастуру супоришҳои Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмонро, ки аз Паёмҳояшон ба Маҷлиси Олӣ ва суханрониашон дар мулоқот бо судяҳои ҷумҳурӣ аз 21 ноябри соли 2019 бармеоянд, бо сарбаландӣ ва масъулияти баланд иҷро менамоянд.

Нашрияи

Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон

№ 4, 2022

Бюллетень

Верховного Суда Республики Таджикистан

Мусаҳҳеҳ – Тураев Камол Мавлонович
Ҳуруфчӣ – Исмоилзода Шокирҷон Шариф

Ба чоп _______ имзо шуд. Формат 60 x84 1/8 32 в.ш.ч.
Қоғази офсетӣ. Гарнитураи Times New Roman 12.
Адади нашр 500 нусха.

Дар ЧДММ «___________» чоп шудааст.